

OPĆINA BIHAĆ

**STRATEGIJA RAZVOJA OMLADINSKE
POLITIKE 2010 - 2015**

Bihać, juli 2010. godine

SADRŽAJ:

1. UVOD

- 1.1. Bosna i Hercegovina i mladi 2.
- 1.2. Općina Bihać i mladi 4.

2. PROBLEMI I POTREBE MLADIH - ISTRAŽIVANJE

- 2.1. Uvod5.
- 2.2. Istraživanje Komisije za izradu strategije razvoja omladinske politike6.
- 2.3. Zaključak 17.

3. PLAN DJELOVANJA PO OBLASTIMA

- 3.1. Obrazovanje mladih18.
- 3.2. Kultura i mladi20.
- 3.3. Sport i mladi22.
- 3.4. Zdravstvena zaštita mladih 23.
- 3.5. Zapošljavanje mladih 25.
- 3.6. Socijalna politika prema mladima 26.
- 3.7. Informisanje, mobilnost i aktivno sudjelovanje mladih u društvu 28.

4. LISTA STRATEŠKIH CILJEVA PO OBLASTIMA31.

5.	PREPORUKE ZA REALIZACIJU STRATEGIJE RAZVOJA OMLADINSKE POLITIKE NA PODRUČJU OPĆINE BIHAĆ	39.
----	---	-----

UČESNICI U IZRADI STRATEGIJE RAZVOJA OMLADINSKE POLITIKE

- a) Nositelj Odluke o pristupanju izradi dokumenta Strategija razvoja omladinske politike na području Općine Bihać od 2010. do 2015. godine:

Mr. Hamdija Lipovača, općinski načelnik

- b) Članovi Komisije za izradu dokumenta Strategija razvoja omladinske politike na području Općine Bihać 2010- 2015 godina

1. Mr. Izolda Osmanagić, profesor, predsjednica Komisije, pomoćnica općinskog načelnika za društvene djelatnosti i mlade Općine Bihać;
2. Dušanka Tatlić, dipl.psiholog, stručni savjetnik za rad sa mladima;
3. Vildana Aziraj, dipl.psiholog, stručni saradnik za zapošljavanje;
4. Jasminka Bujanović, profesor književnosti, stručni savjetnik za obrazovanje Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport USK-a;
5. Emilija Stambolija, dipl.socijalni radnik, JU Dom zdravlja Bihać, Centar za mentalno zdravlje;
6. Adnan Dupanović, profesor likovne umjetnosti, direktor JU "Gradska galerija Bihać";
7. Lejla Muslić, novinar, zaposlena na RTV Unsko- sanskog kantona;
8. Orhana Midžić, profesor njemačkog jezika i književnosti;
9. Ida Karapetrič, omladinska aktivistkinja i član udruženja "Kultivator";
10. Ana Šimić, dipl.socijalni radnik, zaposlena u JU "Centar za socijalni rad" Bihać;
11. Sanda Muminović, zaposlena u Službi za imovinsko pravne poslove Općine Bihać;
12. Ermin Hajder, zaposlen u ECUS-u Bihać, omladinski aktivista

- c) Istraživanje potreba mladih

Nakon razmatranja Informacije o problemima i potrebama mladih na području Općine Bihać, Općinsko vijeće je donijelo Zaključak o potrebi izrade Strategije razvoja omladinske politike.

Općinski načelnik je formirao Komisiju za izradu strategije razvoja omladinske politike na području Općine Bihać, koja je usvojila Akcioni plan aktivnosti, sa utvrđenim zadacima svakog pojedinog člana, obavezama i rokovima.

U izradi ove Strategije korišteni su rezultati anketiranja mladih na području Općine Bihać koje je organizovano od strane Komisije za izradu Strategije razvoja omladinske politike, a sprovedeno angažovanjem volontera iz Lokalnog volonterskog servisa.

Istraživanja socijalnih, obrazovnih, kulturnih, sportskih i drugih potreba mladih na području Općine Bihać je provedeno tokom 2008. godine. Kroz proces izrade strategije razvoja omladinske politike na području Općine Bihać, primjenom različitih metoda (anketa, okrugli stolovi, dijalozi sa mladima, fokus grupe) utvrđene su potrebe mladih i definiran strateški okvir za planiranje i realizaciju zacrtanih strateških ciljeva.

Dokument Strategija razvoja omladinske politike na području općine Bihać 2010-2015 godina predstavlja izraz stvarnih potreba mladih.

- d) Akteri u procesu izrade strategije

- Općina Bihać;
- Služba za društvene djelatnosti i mlade Općine Bihać;

- Komisija za izradu Strategije razvoja omladinske politike na području Općine Bihać;
- NVO sektor i mladi;
- Savjetodavni odbor mladih, kao savjetodavno tijelo općinskog načelnika;
- Omladinske organizacije i druga udruženja koja se bave problemima mladih;

e) Provedene aktivnosti:

1. Formirana Komisija za izradu strategije i obezbijedeni uslovi za njen rad;
2. Animirane su omladinske organizacije i druga udruženja koja se bave problematikom mladih, radi njihovog aktivnog uključivanja u aktivnosti;
3. Organizovano je niz aktivnosti medijskog prezentiranja i promoviranja, radi upoznavanja javnosti i mladih i kontinuiranog medijskog praćenja cijelog procesa do usvajanja dokumenta, a kroz javnu raspravu je data mogućnost učešća šire lokalne zajednice;
4. Organizovano je anketiranje mladih nakon izrade anketnih listova, obuke volontera i određivanja reprezentativnog uzorka, radi procjene stanja i utvrđivanja stvarnih potreba;
5. Organizovan je dijalog sa mladima, razgovor sa grupama mladih specifičnih potreba, radi uvida u njihove probleme i specifične potrebe;
6. Prikupljeni su podaci za socioekonomsku analizu;
7. Izvršena je komparativna analiza sa ranije provedenim istraživanjima na području Općine Bihać radi poređenja i analize svih dobijenih rezultata, a stalno isticanje istih teškoća je doprinos vjerodostojnosti utvrđenih činjenica;
8. Izvršena je analiza rezultata istraživanja i analiza problema u sedam najznačajnijih oblasti za mlade (obrazovanje, kultura, sport, zdravstvo, zapošljavanje, socijalna politika i aktivno sudjelovanje mladih u društvu);
9. Rangirana su strateška pitanja;
10. Definisani su strateški ciljevi i navedene mjere za njihovo ostvarivanje ;
11. Općinskom vijeću je prezentiran Nacrt Strategije razvoja omladinske politike;
12. Općinsko vijeće je svojim Zaključkom prihvatilo Nacrt Strategije razvoja omladinske politike i zakazalo Javnu raspravu;
13. Održana je Javna rasprava;
14. Napisan je Izvještaj Radne grupe o provođenju Javne rasprave i dostavljen predlagaču dokumenta Strategija razvoja omladinske politike na području Općine Bihać;
15. Izvršene su izmjene dokumenta u skladu sa prijedlozima učesnika Javne rasprave;
16. Prijedlog Strategije razvoja omladinske politike na području općine Bihać je razmatran i usvojen na sjednici Općinskog vijeća, dana 19.07.2010.godine.

STRATEGIJA RAZVOJA OMLADINSKE POLITIKE NA PODRUČJU OPĆINE BIHAĆ 2010 - 2015.

1. UVOD

Mladost je specifično životno razdoblje u kojem se, uz tjelesno i duševno sazrijevanje, odvija i proces integracije pojedinca u društvenu zajednicu. Tokom tog razdoblja od mladih se očekuje da razviju socijalne vještine i preuzmu trajne društvene uloge na svim područjima ljudskog djelovanja. Taj proces u pravilu traje dok se ne postigne odgovarajući stepen socijalne autonomije, odgovornosti i samostalnosti.

Mladi ljudi u većini država, pa i kod nas, imaju neopravdano podređen status u nizu aspekata društvenog života, dok se postojeća frazeologija o njihovom značaju i brizi društva uporno održava, od onoga da „na mladima svijet ostaje„ ili „mladi su budućnost društva„ do fraza o „potpunoj društvenoj brizi za mlade„ i slično. Činjenice o zastupljenosti mladih u organima vlasti, broju nezaposlenih mladih ljudi, broju mladih koji žele napustiti zemlju, stereotipnim shvatanjima i reakcijama o problemima mladih i drugo, govore o njihovom gotovo dramatičnom položaju.

Isto tako, neosporna je činjenica da su mladi ljudi najproduktivniji dio svakog društva na čijem stvaralaštvu zaista leži njegova budućnost. Rješavanje problema mladih osmišljavanjem koncepcije, odgovarajuće strategije i prevencije nastajanja problema, od ogromnog su značaja za daljnji razvoj svake društvene zajednice, pa i naše.

Često se najvećim problemima mladih smatraju neka ekstremna stanja i ponašanja koja u suštini predstavljaju samo simptome ili posljedicu drugih, težih, nagomilanih i mnogobrojnih problema. Isto tako, predviđa se da su negativne pojave koje su tipične za mladu populaciju, gotovo idealan indikator poremećenih odnosa u cjelokupnom društvu, budući da su mladi, kod kojih je proces socijalizacije još uvijek u toku, najpodložniji uticajima iz okoline.

Bosna i Hercegovina nema definisanu omladinsku politiku ili strategiju na državnom nivou, niti formirana funkcionalna omladinska tijela, iako se kao članica Vijeća Evrope obavezala na poštivanje i implementaciju Evropske povelje o učešću mladih u životu na općinskom i regionalnom nivou.

Rezolucija o mladima u Bosni i Hercegovini, koju je Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH usvojio 16. jula 2002. godine, dugo je bila jedini dokument na nivou Bosne i Hercegovine koji se bavio stanjem i položajem mladih u bosanskohercegovačkom društvu. Međutim, 28.04. 2010. godine u Predstavničkom domu Parlamenta FBiH je potvrđen tekst Zakona o mladima FBiH koji je ranije usvojen u Domu naroda. Mladi u Federaciji, konačno i službeno, imaju zakon koji jasno određuje njihova prava i obaveze, kao i poziv na donošenje strategija na svim nivoima vlasti u cilju poboljšanja položaja mladih u svim oblastima.

1.1. Bosna i Hercegovina i mladi

Poređenje Bosne i Hercegovine sa bilo kojom drugom zemljom, kada je riječ o broju institucija i kadrovima koji se bave pitanjima mladih pokazuje da ona zauzima zadnje mjesto u Evropi. Dok sve zemlje u Evropi, većina u Latinskoj i Srednjoj Americi, niz zemalja Afrike i Azije imaju posebne administrativne jedinice za pitanja mladih na nivou izvršne vlasti, najčešće u obliku posebnog odjela, sektora, agencije, ureda ili instituta, pa i ministarstva za pitanja mladih, BiH jedva da može i definirati ko je to zvanično nadležan za ova pitanja. Susjedna Hrvatska ima Odjel za djecu i mlade pri Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Albanija Direkciju za omladinsku politiku pri Ministarstvu kulture, mladih i sporta, Armenija, Bjelorusija, Češka, Estonija, Latvija i Ukrajina imaju Odjele za mlade, a Bugarska i Mađarska Ministarstva za mlade i sport.

Bosna i Hercegovina je i pored postojanja niza obavezujućih dokumenata, kako zakonodavne tako i izvršne vlasti, još uvijek jedina zemlja u Evropi koja ne samo da nema uređen sistem brige države za mlade, nego nema ni određenu instituciju koja bi se bavila ovim pitanjima. Nema definisanu nacionalnu strategiju za mlade, niti tijelo koje bi se mladima i njihovim problemima bavilo na nacionalnom nivou, iako prema procjenama mladi čine oko 25% ukupnog stanovništva. Dokumenti koji su obavezujući za BiH su:

1. Evropska povelja o učešću mladih u životu na općinskom i regionalnom nivou (Sarajevo, mart 2004. godine) ;
2. Bijela knjiga Evropske Komisije iz 2001 godine („A New Impetus for European Youth„), koja poziva na razvoj i aktivno sudjelovanje mlade populacije u životu društva;
3. 11 indikatora omladinske politike Vijeća Evrope i Evropskog omladinskog foruma;
4. Prijedlog Rezolucije o mladima Parlamentarne skupštine BiH;
5. Evropska povelja o informiranju mladih, usvojena u Bratislavi 2004. godine na generalnoj skupštini Evropske agencije za informiranje i savjetovanje mladih (ERYICA). U preambuli se navodi da „poštivanje demokracije, ljudskih prava i osnovnih sloboda implicira pravo svih mladih ljudi da imaju pristup kompletnim, objektivnim, razumljivim i pouzdanim informacijama za sva njihova pitanja i potrebe.„

Omladinska politika predstavlja posebnu, koherentnu i sveobuhvatnu politiku ili strategiju države prema omladinskoj populaciji, koja treba da bude način da se sistematski počnu rješavati problemi mladih. Analiza stanja u vezi sa položajem mladih u BiH pokazuje da:

- u Bosni i Hercegovini uopće ne postoji omladinska politika kao posebna strategija koja počiva na definiranim i formuliranim potrebama mladih sa dugoročnim planom akcije, jer ne postoje ni primarni mehanizmi za njeno pokretanje;
- postoje velike razlike na nivou entiteta ;
- u Federaciji BiH na nivoima kantona nema ni jednog ministarstva ili odjela pri nekom ministarstvu za mlade na nivou izvršne vlasti,
- prema dostupnim informacijama omladinski sektor BiH ima između 150 i 450 registriranih omladinskih nevladinih organizacija, ali ni ova oblast nije strukturirana i dovoljno povezana;
- participacija mladih u društvu je općenito niska i mladi su na margini bilo kakvog odlučivanja u BiH;
- participacije mladih u vlasti gotovo i nema, iako mladi čine oko 20 % glasačkog tijela, tako da je na pozicijama ministara zanemarivo malo osoba mladih od 30 godina, a u

- zakonodavnim tijelima se procjenjuje da je oko 97 % svih parlamentaraca u BiH starije od 30 godina;
- mladi političari u vlasti čine neznatan broj, ali je njihov uticaj još manji;
- mladi ne izlaze na izbore zbog nesvjenosti o važnosti izbornog procesa, zasićenosti politikom i stavovima da nemaju za koga glasati;
- komunikacija između vlasti i mladih je vrlo loša;
- mediji u BiH skoro da ne prate rad omladinskih organizacija, medijski prostor nije jedinstven.

U junu 2000. godine UNDP je predstavio prvi Izvještaj o humanom razvoju o mladima kao prvi poslijeratni sveobuhvatni izvještaj, konkretno posvećen populaciji mladih u BiH. U njemu je posebno istaknut marginalni položaj mladih u društvu i ne postojanje cjelovite strategije razvoja omladinskog sektora na nivou države, što dovodi do nezainteresiranosti i apatije mladih.

Prije tri godine Grupa UN-ovih agencija je pripremila novi izvještaj sa ažuriranim podacima do kojih se došlo putem anketnog istraživanja. Cilj je bio da se zadrži pažnja na pitanjima mladih i da se sagleda eventualni napredak. Novi alarmantni nalazi pokazuju da su djeca i omladina identificirani kao ugrožene kategorije pogođene siromaštvom. Kao zaključak, autori navode da je neophodno utvrditi omladinsku politiku na nivou države, da bi se rješavao cijeli spektar pitanja u vezi sa omladinom u BiH.

Usvajanjem Zakona o mladima FBiH, koji je svečano promoviran 02.07.2010. godine u Sarajevu, stvorene su pretpostavke za institucionalno i sistemsko pozicioniranje mlade populacije, te otvorena mogućnost za njihovo aktivnije uključivanje u procese odlučivanja na svim nivoima vlasti. Zakonom se definira društveni status i mehanizmi za snažniji angažman mladih u javnom, kulturnom i političkom životu, a institucije vlasti se obavezuju na brigu o mladima.

Zakonom o mladima FBiH definirana su prava i obaveze mladih, način njihovog organiziranja, uključujući vijeće mladih kao njihovo krovno udruženje, te rad s mladima i omladinske aktivnosti. Kako je zakonom definirano, "omladina" ili "mladi" su osobe u životnoj dobi od 15 do navršениh 30 godina. Usto, svi nivoi vlasti u FBiH obavezni su utvrditi strateške pravce djelovanja na planu jačanja statusa mladih.

Procjene pokazuju da je u 2008. godini u BiH bilo oko 777.000 mladih ljudi, što je za oko 315.000 manje u odnosu na popis stanovništva iz 1991. godine.

Isti pokazatelji govore o tome da je oko 60 posto mladih u BiH nezaposleno, odnosno da 25 posto ove populacije živi u porodicama čiji ukupni prihodi nisu viši od 430 KM, te da ih svega sedam posto tokom školovanja prima neku vrstu stipendije.

Važnost omladinske politike je naglašena međunarodnim dokumentima, od kojih je većina vezana za nacionalnu strategiju, ali se veći dio principa i aspekata mogu primijeniti i na lokalnom nivou. Osnovni međunarodni i evropski dokumenti polaze od stavova: da je mladost resurs, a ne problem, da je omladinsko učešće izuzetno važno i da lokalne vlasti imaju veliku odgovornost vezanu za položaj mladih.

Još jednom treba naglasiti da mladi imaju ključnu ulogu u transformaciji jednog društva kakvo je naše i da oni predstavljaju potencijal u svakom pogledu, zbog čega se njihov značaj nikako ne smije podcjenjivati.

1.2. Općina Bihać i mladi

Problemi i potrebe mladih na području Unsko-sanskog kantona i Općine Bihać ne razlikuju se mnogo od općeg stanja u BiH. Ono što izdvaja našu općinu je procjena da je broj mladih veći od prosjeka za BiH, jer podaci pokazuju da oko 30 % ukupnog stanovništva pripada mladima do 35 godina.

Vlada Unsko-sanskog kantona nema organ ili tijelo koji se direktno bavi mladima i omladinskom politikom, a na poziciji zastupnika u Skupštini rijetke su osobe mlađe od 30 godina.

Krajem 2002. godine Omladinska informativna agencija (OIA) je uz podršku Fonda Otvoreno društvo BiH započela sa projektom „Omladinska politika na lokalnom nivou“, koji obuhvata 11 općina iz različitih dijelova BiH, među kojima je i Bihać. Nakon potpisivanja Memoranduma o razumijevanju sa načelnikom Općine Bihać počelo se sa određenim aktivnostima. Preporuke za razvoj omladinske politike na lokalnom nivou sadrže 12 elemenata, koji se temelje na nizu dokumenata i materijala.

Osnovni elementi razvoja omladinske politike sa kratkim osvrtom na stanje u Općini Bihać, prikazani su u slijedećoj tabeli:

OSNOVNI ELEMENTI OMLADINSKE POLITIKE NA LOKALNOM NIVOU	OPĆINA BIHAĆ
REFERENT ZA PITANJA MLADIH	Od decembra 2006. godine zaposlen je stručni savjetnik za rad sa mladima koji radi pri Službi za društvene djelatnosti i mlade
KOMISIJA ZA MLADE	Posebna komisija za mlade ne postoji, nego djeluje Komisija za obrazovanje, kulturu, sport i mlade pri Općinskom vijeću, potrebno je reaktivirati rad Komisije za mlade
SAVJETODAVNI ODBOR MLADIH MEĐUSEKTORALNA SARADNJA	Trenutno ne postoji Postoje elementi saradnje
BUDŽET ZA MLADE PLAN AKCIJE	Ne postoje posebne budžetske linije za mlade Izrada Akcionog plana na godišnjem nivou će uslijediti nakon usvajanja Strategije razvoja omladinske politike
OMLADINSKA INFRASTRUKTURA	Posebni objekti za aktivnosti mladih ili za smještaj omladinskih organizacija ne postoje
INFORMATIVNA POLITIKA	Info desk za mlade trenutno ne postoji, ali je u planu njegovo aktiviranje od strane općine
OMLADINSKO ISTRAŽIVANJE	Povremeno se organiziraju anketiranja i istraživanja o potrebama mladih
NEFORMALNO OBRAZOVANJE	Povremeno se podržavaju nevladine organizacije koje provode oblike neformalnog obrazovanja
PARTNERSTVO SA OMLADINSKIM ORGANIZACIJAMA	Partnerstvo omladinskih organizacija i lokalnih vlasti je nerazvijeno,
MOBILNOST MLADIH	Saradnja mladih sa drugim gradovima u BiH i Evropi je povremena

Pored gore pomenutih elemenata omladinske politike, jedan od čestih oblika participiranja mladih i njihov angažman na području naše općine su omladinske organizacije, koje predstavljaju interese mladih i izvor informacija o mladima.

S obzirom da je uključivanje mladih u lokalnu zajednicu i rad na rješavanju njihovog položaja i statusa stalni proces, jasno je da se pred lokalnom zajednicom nalaze brojne obaveze i zadaci u sprovođenju politike prema mladima.

2. PROBLEMI I POTREBE MLADIH – ISTRAŽIVANJE

2.1. Uvod

Na inicijativu Omladinske informativne agencije BiH, Komitet za preventivni rad sa mladima Općine Bihać, proveo je tokom 2004. godine anketu među mladima Općine Bihać, sa osnovnim ciljem da se izvrši procjena potreba mladih u lokalnoj zajednici. Provođenje ankete je predstavljalo dio projekta „Omladinska politika na općinskom nivou„. Rezultati su analizirani u zavisnosti od starosne dobi ispitanika zbog pretpostavke da su potrebe mladih direktno povezane sa njihovim uzrastom i obrazovnim statusom, što se pokazalo ispravnim tokom analize dobijenih rezultata.

Nakon toga, Savjetodavni odbor mladih Općine Bihać i anketari Studentskog servisa, slučajnim izborom su tokom marta 2007. godine anketirali 300 mladih ljudi na području Općine Bihać

Ispitivanje stanja preko mailing lista u 6 gradova BiH (Banjaluka, Mostar, Prijedor, Sarajevo, Bugojno, Bihać) je sprovedeno metodom upitnika na uzorku od 1.500 ispitanika, a kako je upitnikom obuhvaćena i naša općina jasno je da zaključci i rezultati predstavljaju odraz stanja i reflektuju stavove mladih našeg grada. Ispitivanje se bavilo problemom učešća mladih u javnom životu i njihovim stavovima i mišljenjima o aktuelnim političkim pitanjima kao i o njihovoj spremnosti na participaciju u donošenju odluka.

Na osnovu navedenog se može zaključiti da postoji izvjestan kontinuitet u istraživanju problema i potreba mladih na području naše općine, jer su u relativno kratkom vremenu izvršena dolje navedena istraživanja, zajedno sa posljednjim istraživanjem iz 2008. godine, koje je organizovano od strane Komisije za izradu Strategije razvoja omladinske politike i koje će biti detaljnije prikazano na slijedećim stranicama:

- Anketa o problemima i potrebama mladih iz 2004. godine
- Anketa Savjetodavnog odbora mladih iz 2007. godine
- Ispitivanje stanja preko mailing lista u 6 gradova BiH (Banjaluka, Mostar, Prijedor, Sarajevo, Bugojno, Bihać)
- Istraživanje Komisije za izradu strategije razvoja omladinske politike iz 2008. godine

Ono što se može zaključiti na osnovu svih obavljenih istraživanja je da je velika većina mladih ljudi nezadovoljna svojim statusom i ulogom, da organizovani i povezani mladi ljudi mogu najbolje razumjeti i izražavati njihove probleme i potrebe, da postoji nepovjerenje prema općinskim organima vlasti i jasno izraženo mišljenje da se problemima mladih ne poklanja dovoljno pažnje.

Može se zaključiti da mladi ljudi nisu zadovoljni svojim položajem u društvu, da su nedovoljno uključeni u društveni i politički život, da nemaju uticaja na mijenjanje takvih okolnosti, ali da istovremeno uviđaju neophodnost utvrđivanja adekvatne omladinske politike na svim nivoima.

2.2. Istraživanje Komisije za izradu strategije razvoja omladinske politike iz 2008. godine

U cilju izrade Strategije razvoja omladinske politike na području Općine Bihać izvršeno je istraživanje potreba i položaja mladih na inicijativu Komisije za izradu strategije razvoja omladinske politike tj. utvrđeni su podaci o broju, strukturi, trenutnom položaju i potrebama omladinske populacije. Ispitivanje je organizovano klasičnim anketnim ispitivanjem, organizovanjem fokus grupa i debata sa mladima uz kompariranje rezultata sa ranije izvršenim istraživanjima na području općine.

Korišten je anketni upitnik sa 19 funkcionalnih i dva demografska pitanja, koji je popunjen od strane predhodno obučениh anketara iz Lokalnog volonterskog servisa, dok se određivanje ispitanika vršilo slučajnim izborom. Anketirano je 478 mladih na području općine, koji su podijeljeni u tri starosne kategorije:

od 16 do 20 godina / 279 ispitanika /,

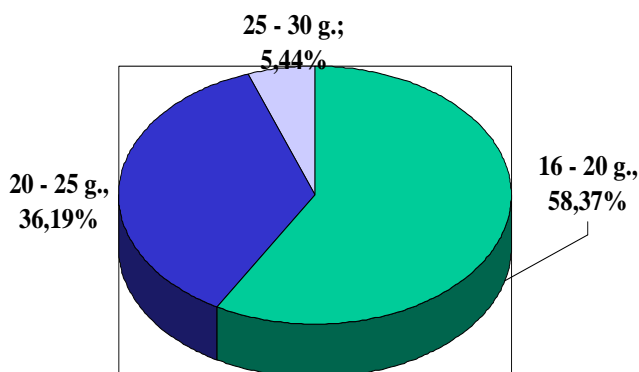
od 20 do 25 godina /173 ispitanika /,

od 25 do 30 godina /26 ispitanika /.

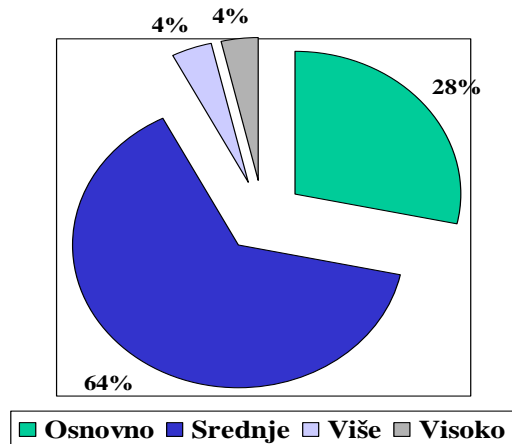
S obzirom na spol, anketirane su 232 osobe muškog spola i 246 osoba ženskog spola.

Rezultati istraživanja su doveli do slijedećih pokazatelja koji su dolje navedeni, kako slijedi:

Uzorak – 478 anketiranih
246 Ž - 232 M

Završeno obrazovanje

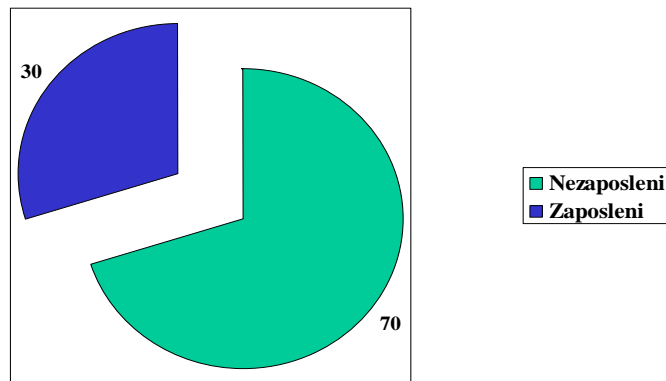

S obzirom na završeno obrazovanje, najviše mladih ima srednje obrazovanje (64 %), dok je broj onih koji su stekli više i visoko obrazovanje još uvijek izrazito mali. Ovaj podatak je vrlo značajan kod analiziranja omladinskih aktivnosti ili objašnjavanja izvjesne pasivnosti i inertnosti mladih. Može se pretpostaviti da veliki dio mladih ljudi nema odgovarajući nivo znanja, sposobnosti i mogućnosti da aktivno i kvalitetno učestvuju u kreiranju i mijenjanju odnosa i politike svoje lokalne zajednice.

Trenutni socijalni status ispitanika:

Učenik	182	38,07 %
Student	166	34,72 %
Student, honorarno zaposlen	15	3,14 %
Honorarno ili povremeno zaposlen	65	13,60 %
Stalno zaposlen	32	6,70 %
Nezaposlen	17	3,56 %
Onesposobljen za rad		
Nešto drugo	1	0,21 %

Zaposlenost

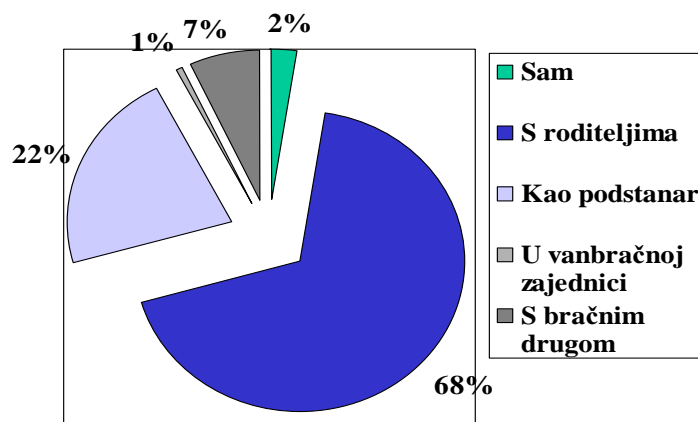
Zaposleni u vlastitoj firmi	14	3,1 %
Zaposleni kao samostalni privrednik	1	0,2 %
Zaposleni u tuđoj privatnoj firmi	48	8,9 %
Zaposleni u državnom preduzeću	13	3,2 %
Zaposleni u organima vlasti	1	0,2 %
Prijavljeni u Zavodu za zapošljavanje	6	1,2 %
Korisnici socijalne pomoći		
Nešto drugo	335	70,0 %

Većina mladih nema vlastitih prihoda, bilo zbog nezaposlenosti, bilo zbog redovnog školovanja i studiranja. S druge strane, jedan dio mladih ima neku vrstu vlastitih prihoda, stalnih ili povremenih, a zanimljivi su skromni pokazatelji o broju mladih koji posjeduju vlastito preduzeće ili su samostalni privrednici (3 %), a naročito su skromni pokazatelji o broju mladih zaposlenih u državnim preduzećima (0,2 %).

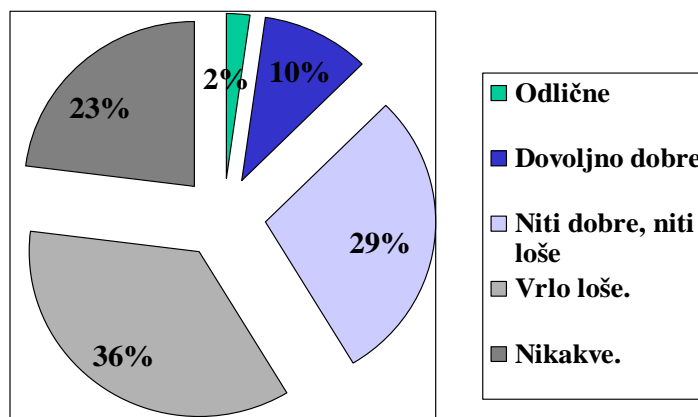
Samo 1,2 % mladih je prijavljeno na Zavodu za zapošljavanje.

Istraživanje je pokazalo da većina ispitanika živi sa roditeljima (68 %) ili kao podstanari (22 %), međutim mogu se uočiti i drugi pokazatelji koji govore o malom broju brakova do 30 godina, te o još skromnijim pokazateljima koji govore o samostalnom životu ili životu u vanbračnoj zajednici.

Živim / stanujem...

Mogućnosti zapošljavanja mladih naše općine su:

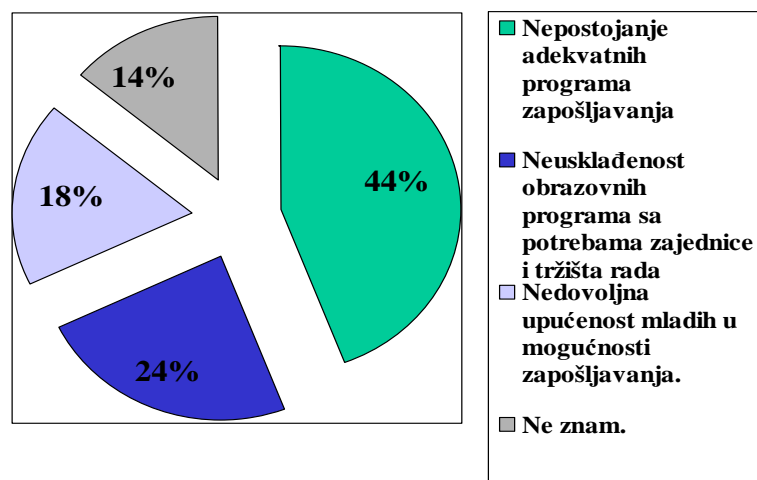

Stav mladih o mogućnostima zapošljavanja je izrazito negativan, jer preko 50 % mladih smatra da su mogućnosti vrlo loše ili nikakve. Samo 12 % mladih smatra da su mogućnosti odlične ili dovoljno dobre, a četvrtina ispitanika smatra da su mogućnosti zapošljavanja niti dobre niti loše, što ovakav poluizgrađen stav sam za sebe dovoljno govori.

Skoro polovina ispitanika (44 %) smatra da je najveća prepreka zapošljavanju mladih nepostojanje adekvatnih programa zapošljavanja, a uz 23 % onih koji smatraju da je neusklađenost obrazovnih programa sa tržištem rada glavni razlog, dolazimo do procenta od gotovo 70 % mladih koji smatraju da je problem u institucijama odgovornim za kreiranje ili sprovođenje politike zapošljavanja.

Zabrinjavajući je procenat od 75 % mladih koji imaju vrlo malo ili nikakvo iskustvo u malim poslovima i samozapošljavanju.

Šta najviše doprinosi teškom zapošljavanju mladih ljudi?

Iskustva u malim biznisima i samozapošljavanju

Da, imam dovoljno iskustva	84	17,5 %
Imam vrlo malo iskustva	141	29,5 %
Nemam nikakvog iskustva	216	45,1 %
Nemam dovoljno informacija o tome	29	6,1 %
Ne znam / Ne želim odgovoriti	7	1,2 %

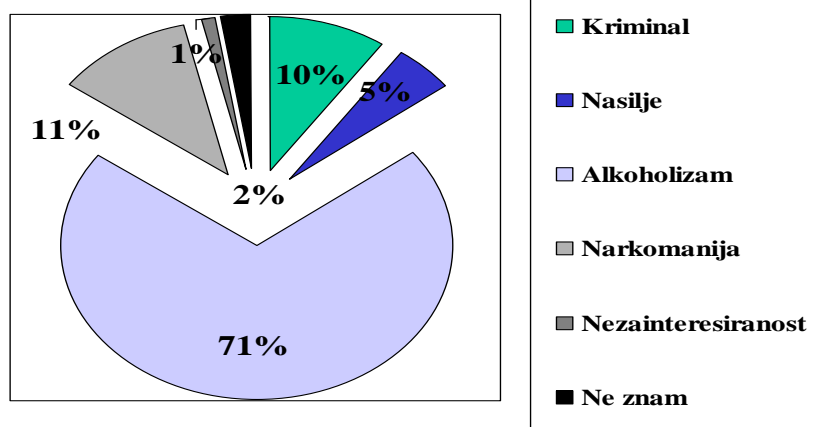
Odgovori na pitanje o najčešće prisutnom obliku neadekvatnih oblika ponašanja nedvosmisleno pokazuju da je među mladima naše općine najrasprostranjenije konzumiranje alkohola, što je zbog visoke tolerantnosti društvene sredine često maskirano i manje primjetno. Pijenje alkohola kao oblik ponašanja i stil života još uvijek ne znači postojanje bolesti alkoholizma sa svim posljedicama koje iz toga proizlaze (kao što ni eksperimentiranje sa opijatima ne znači postojanje bolesti ovisnosti), ali je sigurno vrlo značajan pokazatelj stava mladih i potencijalna opasnost za razvijanja stvarne ovisnosti i bitnog narušavanja zdravlja. Od anketiranih mladih ljudi njih 71 % smatra da je pijenje alkohola osnovni problem, a samo 11 % smatra da je to ovisnost o narkotičnim sredstvima. Visoko mjesto na listi najrasprostranjenijih socijalno patoloških pojava zauzima kriminal, koga čak 10 % mladih smatra vrlo izraženim. Nasilje se identificira kao značajan problem kod 5 % anketiranih.

Značajno je da se uzroci takvog ponašanja percipiraju kao nebriga društva (36 % mladih) kombinovana sa lošom socijalno -ekonomskom situacijom (25 % mladih) i porodičnim problemima (12 % mladih). Čak 11 % anketiranih mladih smatra da se radi o negativnom uticaju "zapada", dok 16 % mladih nije odgovorilo precizno ili nikako (12 % misli da se radi o nekim drugim uzrocima, a 4 % je odgovorilo da ne zna).

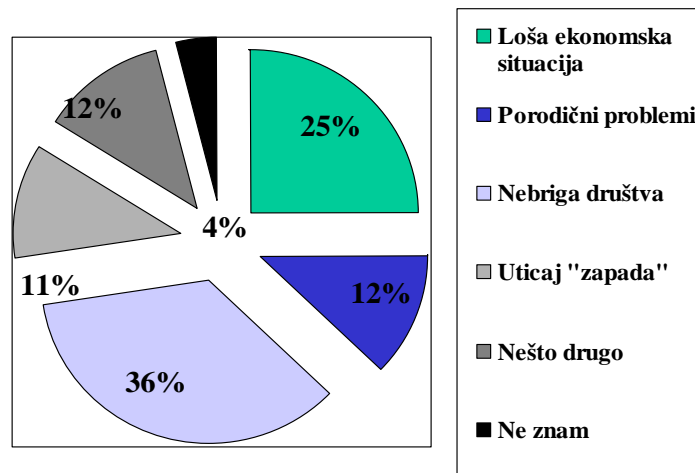
Kako je na bazi provedenog istraživanja utvrđeno da postoji visoka tolerantnost prema pijenju alkohola i korištenju narkotičnih sredstava, a usljed nedostatka zvaničnih rezultata registrovanih ovisnika (alkoholna ili druga ovisnost), neophodno je preduzimati preventivne mjere i druge konkretne aktivnosti.

Isto tako, kako ne postoje pouzdani statistički podaci o broju oboljelih od AIDS-a i drugih spolno prenosivih bolesti, ova oblast zaštite se ne može zanemariti u planovima budućeg djelovanja.

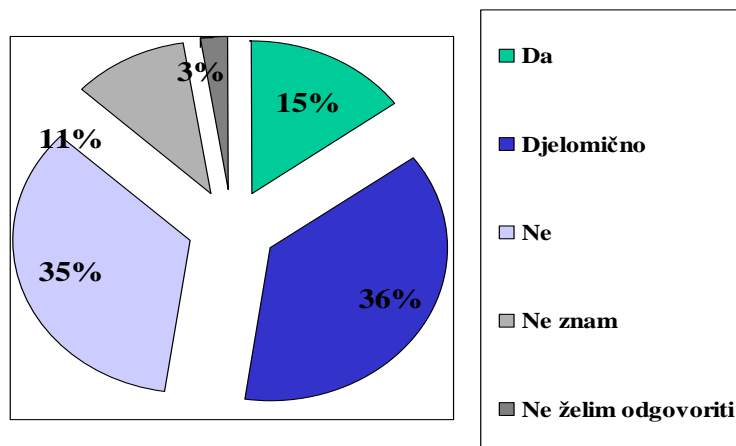
Koja je pojava najprisutnija među mladima naše općine?

Šta najviše utiče na širenje te pojave?

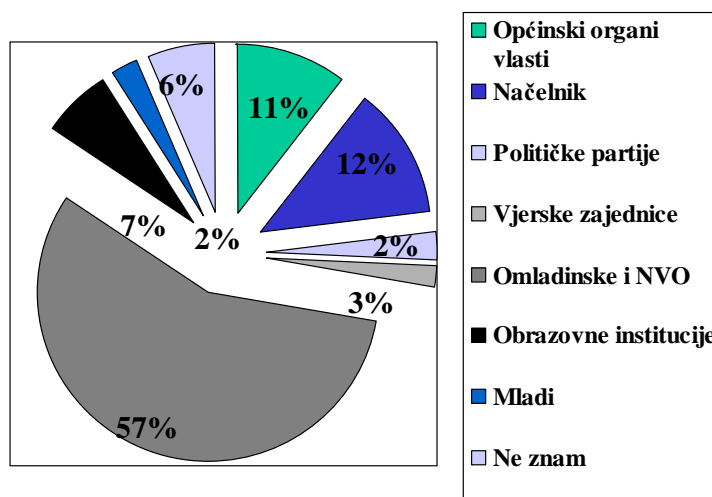

Da li je zdravstvena zaštita mladih na području naše općine organizirana na zadovoljavajući način?

Analiza odgovora dobijenih anketiranjem pokazuje da je veliki dio mladih nezadovoljan nivoom zdravstvene zaštite i pruženim zdravstvenim uslugama. Jedan dio odgovora mladih ukazuje na neznanje i nezainteresiranost, dok veliki dio smatra da zdravstvena zaštita ne zadovoljava njihove potrebe (35 %) ili ih zadovoljava samo djelomično (36 %). Samo 15 % misli da zdravstvena zaštita mladih zadovoljava potrebe. Posebno je pitanje prilagođenosti ovog oblika zaštite mladima i njihovim specifičnim potrebama, posebno u oblasti rješavanja problematike koja pripada području socijalne patologije.

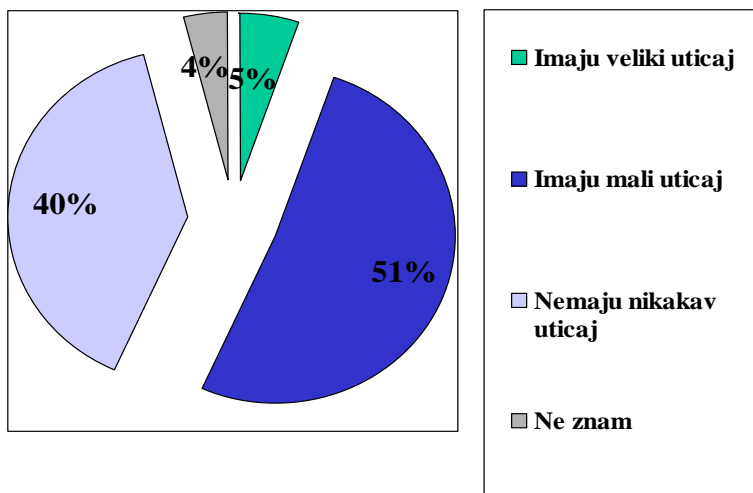
Ko prema Vašem mišljenju može najbolje izraziti probleme i potrebe mladih u našoj općini?

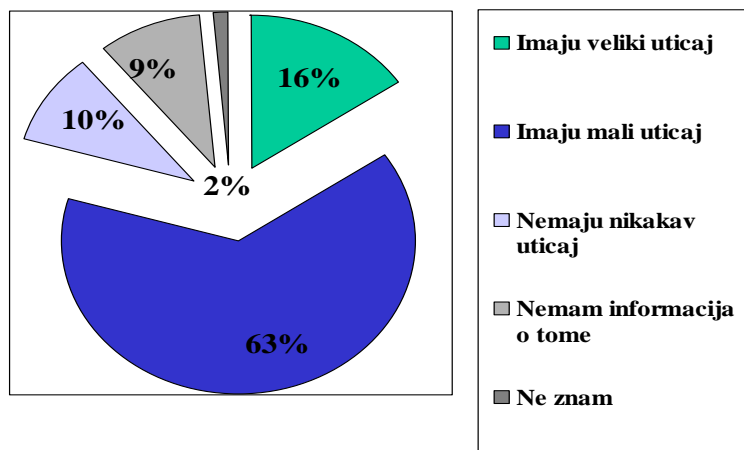
Mali procenat ispitanika prepoznaje obrazovne i vjerske institucije, te političke partije kao relevantan faktor omladinskih interesa. Omladinske organizacije i NVO se percipiraju kao mjesta koja na najbolji način mogu izraziti njihove potrebe na području općine, što misli 57 % mladih anketiranih ljudi.

Odgovori na pitanje: U kojoj mjeri mladi imaju uticaja na donošenje odluka na nivou općine u velikoj mjeri zabrinjavaju i pokazuju da 91 % ispitanika smatra da imaju mali ili nikakav uticaj na donošenje odluka (40 % mladih smatra da nema nikakv uticaj, a 51 % da je njihov uticaj mali), dok samo 5 % smatra da imaju veliki uticaj.

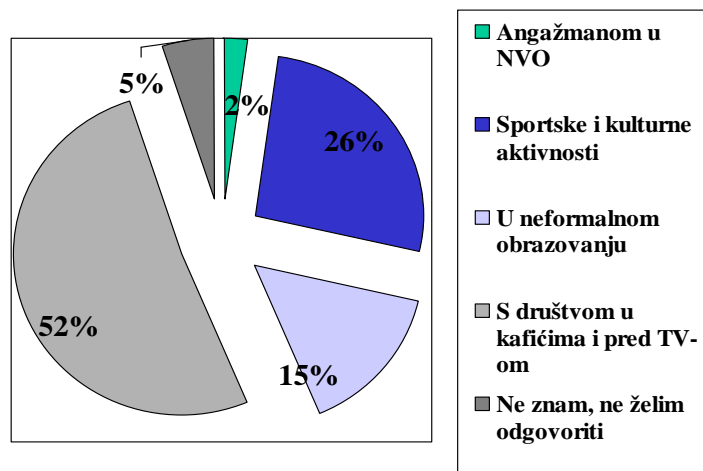
U kojoj mjeri mladi imaju uticaja na donošenje odluka na nivou općine?

Koliko postojeće omladinske i NVO imaju uticaja na položaj mladih i omladinsku politiku?

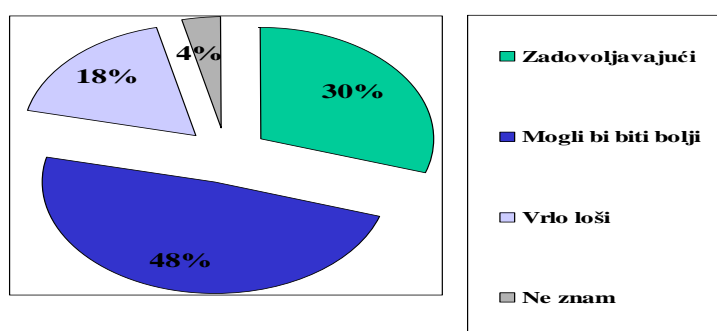
Gdje provodite slobodno vrijeme?

Zabrinjavajući je način provođenja slobodnog vremena mladih, jer snažno ukazuje na neorganiziranost i stihijnost kod više od polovine anketiranih (52% mladih slobodno vrijeme provodi sa društvom po kafićima i pred TV-om) iako jedan manji dio navodi angažovanje u nevladinom sektoru i učestvovanje u sportskim i kulturnim aktivnostima. Oblici tog angažmana i stvarna korist, značaj i opravdanost djelovanja mogu biti tema nekog drugog istraživanja.

Uslovi za bavljenje sportom se procjenjuju kao zadovoljavajući (30 %), ali i da bi mogli biti bolji (48 %). Ne treba zanemariti ni grupu mladih, čak njih 18 % koji smatraju da su ti uslovi vrlo loši.

Kakvi su uslovi za bavljenje sportom u našoj općini?

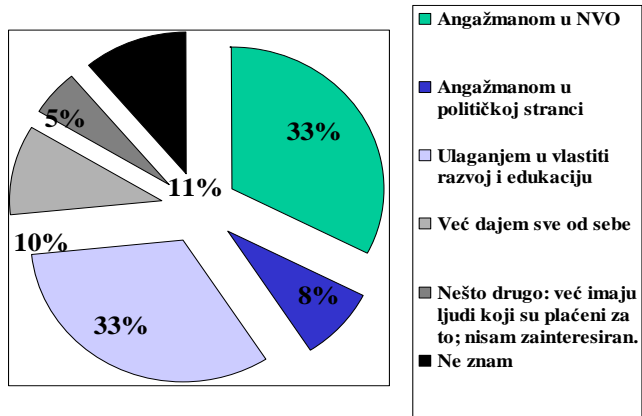
Odgovori anketiranih mladih pokazuju da je samo 12,3 % mladih potpuno zadovoljno ponuđenim kulturnim sadržajima za mlade dok je preko 80 % anketiranih manje zadovoljno ili potpuno nezadovoljno. Kvalitativna analiza mišljenja mladih dobijenih na druge načine (debata, fokus grupe, okrugli stolovi, internet forum, druge analize i podaci Službe za opću upravu i društvene djelatnosti, kontakti sa mladima itd.) pokazuje da zadovoljstvo kulturnom ponudom može predstavljati izraz niskog stepena zainteresiranosti mladih za kulturne sadržaje i slabo poznavanje ove društvene oblasti tj. pogrešno percipiranje pojma kulture i kulturnog života.

Pored izraženog djelomičnog zadovoljstva kulturnom ponudom na području općine, veliki broj mladih ukazuje na nedostatak kulturnih dešavanja namijenjenih direktno njihovoj populaciji, a naročito onih u domenu subkulture. Trenutna kulturna dešavanja u gradu su većinom orijentisana na oblasti tradicionalne i zvanične kulture sa vrlo malo elemenata koji zadovoljavaju potrebe mladih. Jedan broj mladih i kreativnih ljudi koji aktivno djeluju u nevladinom sektoru i bave se kulturnim radom smatraju da nemaju dovoljnu podršku lokalne zajednice. Naročito se osjeća potreba za postojanjem prostora (Centar za mlade) koji bi na jednom mjestu objedinjavao djelovanje mladih kroz različite oblike angažiranja, povezivanja i organizovanijeg djelovanja.

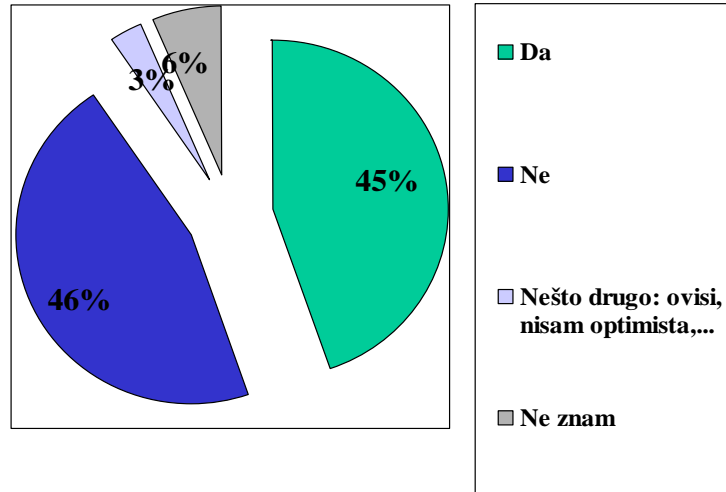
Mladi smatraju da se boljem položaju mladih može doprinijeti angažmanom u nevladinom sektoru, ulaganjem u vlastiti razvoj i edukaciju ili angažmanom u političkoj stranci (samo 8 %).

Svoju budućnost u ovom gradu može zamisliti 45 % mladih, a čak 46 % anketiranih je odgovorilo negativno na ovo pitanje tj. da ne vide svoju budućnost u ovom gradu. Ako se tome doda 6% onih koji su neodlučni i nisu optimiste i 3 % onih koji nisu odgovorili, potpuno je jasno da mladi naše općine nisu zadovoljni svojim statusom i općim položajem.

Kako možeš doprinijeti boljem položaju mladih u Bihaću?

Da li vidite svoju budućnost u ovom gradu?

2.3. Zaključak

Osnovni problemi mladih na području naše općine i smjernice za njihovo rješavanje su pregledno prikazani na donjoj tabeli:

R/b	OPIS STANJA	%	SMJERNICE
1.	Većina mladih ima srednje obrazovanje	64	promovirati visoko obrazovanje kao poželjan standard, snažnije učestvovati i podržati reformu obrazovanja, podizati svijest o značaju cjeloživotnog obrazovanja, promovirati neformalne oblike obrazovanja, podizati svijest o ravnopravnosti spolova
2.	Većina mladih nema vlastitih prihoda		organizovati oblike povremenog zarađivanja,
3.	Većina ispitanika živi sa roditeljima	68	analizirati stambene probleme mladih, pokrenuti aktivnosti stambenog kreditiranja mladih,
4.	Broj sklopljenih brakova do 30 godine života se smanjuje	8	omogućiti zadovoljavanje što više preduslova za samostalan život mladih,
5.	Najveća prepreka zapošljavanju je nepostojanje adekvatnih programa zapošljavanja, percepcija mladih o mogućnosti zapošljavanja je negativna	44	ubrzati aktivnosti na usklađivanju obrazovnih programa sa tržištem rada, mijenjati javno mišljenje, promovirati honorarno ili povremeno zapošljavanje, promovirati privatnu inicijativu i samozapošljavanje, poboljšavati ambijent za razvoj malih poslova, promovirati i podsticati uspješne mlade poduzetnike
6.	Mladi imaju vrlo malo ili nikakvo iskustvo u malim poslovima i samozapošljavanju	75	stvarati ambijent gdje će mladi moći ostvariti svoje poslovne ideje
7.	Pijenje alkohola je najprisutnija socijalno patološka pojava	70	podizanje svijesti mladih o štetnosti alkohola, kvalitetno organizovanje slobodnog vremena, preventivni programi, razvijanje volonterskog rada
8.	Zdravstvena zaštita mladih samo djelomično zadovoljava potrebe	36	pokretati inicijative za poboljšanje stanja
9.	Omladinske organizacije i NVO na najbolji način mogu izraziti potrebe mladih	57	podržati formiranje i rad nevladinih organizacija
10.	Mladi imaju mali ili nikakav uticaj na donošenje odluka na nivou općine	92	raditi na uključenju mladih u različite oblike društvenog angažmana,
11.	Većina mladih slobodno vrijeme provodi sa društvom po kafićima i pred TV-om	52	formirati Centar za mlade
12.	Uslovi za bavljenje sportom bi mogli biti bolji	48	organizovati aktivnosti na poboljšanju
13.	Mladi su nezadovoljni ponuđenim kulturnim sadržajima	30	povećati aktivno sudjelovanje mladih u izboru i organizaciji kulturnih sadržaja, edukacija mladih
14.	Mladi ne vide svoju budućnost u ovom gradu	46	omogućiti mladima da aktivno kreiraju svoju budućnost

3. PLAN DJELOVANJA PO OBLASTIMA

3.1. Obrazovanje mladih

Stepen razvoja obrazovanja je bitan indikator društvenog, kulturnog i ekonomskog razvoja cjelokupnog društva, pa i svake lokalne zajednice. Obrazovanje je jedan od osnovnih kriterija konkurentnosti u 21. stoljeću, jer kvalitetno obrazovanje uspješno smanjuje i poništava razlike u društvenom statusu, spolu, regionalnoj pripadnosti i sl. Zbog toga obrazovanje uopće, a posebno obrazovanje mladih, mora predstavljati prioritet svake lokalne zajednice koja želi brži i kvalitetniji razvoj i uspješno uključivanje u svjetske integrativne procese. Ostvarivanje prava na obrazovanje kao bitnog i osnažujućeg ljudskog i građanskog prava, predstavlja ustavnu obavezu država, a definirano je i brojnim međunarodnim dokumentima čija je potpisnica Bosna i Hercegovina.

Evropska povelja o učešću mladih u životu lokalne zajednice, koju je usvojila Skupština Vijeća Evrope, ne samo da obavezuje lokalne organe vlasti država članica Vijeća Evrope, nego nudi i kvalitetan izvor ideja i uputa o tome što treba učiniti da se poboljša učešće mladih kao i njihov položaj u lokalnim zajednicama.

Ustav Bosne i Hercegovine garantira svim našim građanima/građankama pravo na obrazovanje, ali je vođenje obrazovne politike u nadležnosti entiteta, odnosno kantona.

Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine utvrđeno je da je stvaranje obrazovne politike, uključujući donošenje propisa o obrazovanju i osiguranje obrazovanja u isključivoj nadležnosti kantona. Ovakva zakonska regulativa predstavlja značajnu prepreku uspostavi jedinstvenog odgojno-obrazovnog sistema i provođenju neophodnih reformi u ovoj oblasti, a direktno se odražava i na činjenicu da obrazovno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine ni do danas nije u potpunosti zaokruženo.

Zakonska nadležnost kantona vezana za vođenje obrazovne politike ni na koji način ne isključuje interes i brigu lokalne zajednice za ovu značajnu oblast. Pri tome treba imati u vidu da se u društvima koja uče (društvima utemeljenim na znanju) razvijaju novi koncepti učenja usmjereni prema ličnosti i njezinim sposobnostima. Učenje u društvu znanja postaje trajni proces koji počinje rođenjem, a ne završava svjedodžbama i diplomama već postaje neophodno kroz cijeli život. Zbog toga je bitno da i naše društvo prestane izjednačavati učenje i obrazovanje sa "školovanjem". Općeprihvaćena UNESCO-va definicija ukazuje na tri različita tipa obrazovanja:

- Formalno obrazovanje je hijerarhijski strukturirano i hronološki stepenovano od primarnih do tercijskih institucija (od predškolskog, osnovnog, srednjeg do visokoškolskog obrazovanja).
- Informalno obrazovanje je proces u kojem svaki pojedinac stiče stavove, vrijednosti, vještine i znanje iz svakodnevnog iskustva, u porodici, od prijatelja, iz medija i na osnovu ostalih uticaja iz vlastite okoline.
- Neformalno obrazovanje je organizirana odgojno-obrazovna aktivnost izvan postojećeg formalnog sistema, a cilj mu je da određenoj osobi pruži mogućnost da realizira određene obrazovne potrebe.

Posebno je značajno naglasiti da je neformalno obrazovanje svaki oblik edukacije koji se vrši izvan programa službenih obrazovnih institucija. Osnovni problem neformalnog obrazovanja mladih kod nas je što u društvu nije dovoljno priznato i to predstavlja izvor ostalih problema.

Na području općine Bihać djeluje 5 predškolskih ustanova (1 javna i 4 privatne), 9 osnovnih (8 javnih i 1 privatna) i 8 srednjih škola (6 javnih i 2 privatne), te Univerzitet u Bihaću sa 7 visokoškolskih ustanova (Biotehnički, Ekonomski, Pravni, Pedagoški, Tehnički i Islamski pedagoški fakultet, te Visoka zdravstvena škola).

U osam javnih i jednoj privatnoj osnovnoj školi na području općine Bihać nastavu pohađa oko 7.000 učenika/učenica.

Uz osam centralnih, na području općine Bihać rade i 24 područne škole. Većina školskih objekata je sanirana, dobrim dijelom i sredstvima koja je osigurala Općina Bihać. Međutim, postoji značajan broj školskih objekata kojima je potrebna rekonstrukcija, kako bi se svoj djeci koja pohađaju osnovnu školu na području naše općine osigurali približno jednaki uvjeti za kvalitetno obrazovanje.

Srednjoškolsko obrazovanje na području općine Bihać pohađa preko 3.000 učenika/učenice u šest javnih i dvije privatne srednje škole.

Stanje školskih objekata u kojima učenici pohađaju nastavu nije zadovoljavajuće. Evidentan je nedostatak školskog prostora, nema kvalitetnih uvjeta za izvođenje nastave, kako teoretske, tako ni praktične. Općina Bihać daje doprinos poboljšanju uvjeta u školama, ali je na ovom planu potrebno još mnogo učiniti. Osim osiguranja uvjeta za kvalitetno odvijanje nastave, značajan problem kojem će se u narednom periodu morati posvetiti više pažnje je analiza potreba tržišta rada i prilagođavanje školskog sistema novim potrebama, odnosno obrazovanje za rad, a ne za biroa za zapošljavanje.

Od 1997. godine Bihać je univerzitetski grad. Osnivanje Univerziteta u Bihaću jedan je od značajnijih događaja u novijoj historiji grada i općine. Na sedam visokoškolskih ustanova akademsko obrazovanje stižu studenti iz svih općina Unsko-sanskog kantona, ali i iz drugih krajeva Bosne i Hercegovine. Univerzitet predstavlja značajan razvojni potencijal Bihaća, koji do sada nije na najbolji način iskorišten. Zahvaljujući Univerzitetu, velik broj mladih ljudi stekao je i stiče visoko obrazovanje, tako da se iz godine u godinu povećava broj akademski obrazovanih stručnjaka, čija znanja, sposobnosti i kompetencije moraju u još većoj mjeri postati razvojna šansa naše općine. Najveći problem s kojim se Univerzitet suočava od svog osnivanja do danas, je nedostatak prostora za rad, ali i za osiguranje studentskog standarda. Uvođenjem Bolonjskog procesa, obrazovanjem vlastitih stručnjaka, magistara i doktora nauka, koji će doprinijeti poboljšanju kvaliteta studiranja, Univerzitet u Bihaću stvara nužne osnovne uvjete za opstanak i razvoj, ali bez pomoći i podrške zajednice taj proces ne može biti uspješan. Nadležno kantonalno ministarstvo još uvijek nema u programu izgradnju školskih objekata, pa ni objekata za potrebe Univerziteta, čijih je nekoliko fakulteta smješteno u objekte osnovnih i srednjih škola općine Bihać (Biotehnički fakultet je smješten u prostor nekadašnje kasarne).

Na osnovu službenih analiza nadležnih institucija u općini Bihać je evidentan problem hiperprodukcije obrazovanih kadrova sa nekonkurentnim stručnim zvanjima i zanimanjima prema zahtjevima tržišta. Uzroci navedenog problema su mnogobrojni, ali se u prvom redu vide u neuređenosti i neusklađenosti mjera socijalne politike, privrede i obrazovnog sistema. U Strategiji razvoja Općine Bihać 2008 - 2013 godine, naveden strateški cilj broj 4. čijom se realizacijom želi postići: Unaprijeđen sistem obrazovanja koji će težiti evropskom modelu organiziranja i standarda, razvijenim institucijama kulture, sporta i drugih oblasti nevladinog sektora, te uspostavljenim efikasnim i kvalitetnim sistemom primarne i sekundarne zdravstvene zaštite i unaprijeđenom socijalnom zaštitom. Realizacija ciljeva iz Strategije razvoja Općine Bihać u vezi sa obrazovanjem će predstavljati osnovu za realizaciju ciljeva utvrđenih u Strategiji razvoja omladinske politike, čineći komplementarnu cjelinu i određujući niz aktivnosti.

U Strategiji razvoja omladinske politike na području Općine Bihać, a na osnovu analize problema i potreba mladih, uzimajući u obzir ciljeve iz Strategije razvoja Općine Bihać, utvrđeni su slijedeći strateški ciljevi:

Strateški cilj 1. Promovirati i razvijati oblike neformalnog obrazovanja mladih snažnom podrškom omladinskih organizacija i obrazovnih institucija koje imaju za cilj neformalno obrazovanje, uspostavljajući standarde kvaliteta

Strateški cilj 2. Smanjiti elemente socijalne isključenosti određenih grupa mladih (manjinskih grupa a posebno Roma, povratnika, mladih sa nekim stepenom invalidnosti, sa poremećajima u ponašanju, mladih ženskog pola, onih koji su napustili školovanje itd.)

Strateški cilj 3. Povećati nivo opremljenosti i obezbijediti veću dostupnost prostora u školskim objektima za zadovoljavanje potreba mladih i organizovanje vannastavnih aktivnosti, prilagoditi škole potrebama djece

3.2. Kultura i mladi

Nesumnjivo je da je kultura u cjelini i po svome smislu društveni fenomen i jedna od najbitnijih ako ne i najbitnija karakteristika čovjeka i ljudskog roda uopće (niti jedna druga vrsta nema kulturu). Kao jedinstvena društvena pojava, kultura u najširem smislu označava skup cjelokupnih dostignuća čovjeka. Uključuje u sebe sve načine ljudske aktivnosti, sve forme društvenog života. Kultura obuhvata cjelokupno ljudsko znanje i načine ponašanja, sve tekovine koje je čovjek proizveo svojom materijalnom i duhovnom djelatnošću. Kultura je sve ono po čemu se čovjek razlikuje od životinje.

Na osnovu ove definicije kulture moglo bi se reći da je kultura vrlo kompleksna društvena pojava koja obuhvata najšire shvaćenu oblast duhovnog i materijalnog stvaralaštva i ima izuzetno važnu ulogu. Umjetnost i kultura postoje u višestrukim formama, stalno se razvijaju i uvijek su odraz društva u kome nastaju. Mladi ljudi, kroz svoju kulturnu praksu i svoje mogućnosti iniciranja, istraživanja i inoviranja, grade i imaju značajnu ulogu u oblasti kulture i umjetnosti. Možemo razlikovati dva različita aspekta položaja mladih u kulturi: mlade kao primatelje i potrošače svih kulturnih aspekata i mlade kao stvaratelje kulture.

Oblast kulture je različito uređena na entitetskom i kantonalnom nivou u BiH što dovodi do nepreglednosti djelovanja u njima i preklapanja nadležnosti pojedinih institucija. Mladi u BiH generalno trpe negativne posljedice zbog nedostatka odgovarajućih vladinih politika u oblastima kulture, sporta i slobodnog vremena mladiha. Nedostaje odgovarajući pravni okvir za ove oblasti, nedostaju institucionalni kapaciteti, slaba je koordinacija i saradnja između različitih nivoa vlasti i mladih, finansijski problemi su vrlo česti, nedostaju javni prostori za mlade na općinskom nivou (što predstavlja problem i kod organizovanja neformalnog obrazovanja i sudjelovanja mladih, te općenito rada sa mladima).

Na državnom nivou za poslove iz oblasti kulture i sporta je nadležno Ministarstvo civilnih poslova BiH, a u F BiH je nadležno Federalno ministarstvo kulture i sporta, dok svaki pojedini kanton ima svoje ministarstvo za ove oblasti. Oblast kulture i sporta se na nivou kantona nalaze u istom ministarstvu sa obrazovanjem, osim Kantona Sarajevo.

Kultura mladih jedan je od osnovnih elemenata identiteta mladih i iznimno važno područje njihove afirmacije, komunikacije i stila života. To je zapravo područje kroz koje mladi kritički preispituju tradicionalne kulturne obrasce i naslijeđe kao dio svojega identiteta i stvarajući nove obrasce i estetiku kreiraju prostor za vlastito prepoznavanje i djelovanje.

Nerijetko se pod pojmom kulture mladih podrazumijeva alternativno i vaninstitucionalno kulturno stvaralaštvo mladih, no ti su segmenti tek dio kulture mladih jer u nju spadaju i mnogi oblici institucionalnoga kulturnoga i umjetničkog stvaranja kroz koje se nastoji afirmirati puno veći broj mladih.

Institucije i udruženja koja trenutno djeluju na području Općine Bihać su:

- JU Kulturni centar (organizira sve manifestacije od značaja za grad),
- JU Gradska galerija (u njenom okviru djeluje i radi Galerija "Enver Krupić"),
- JU Srednja umjetnička škola,
- JU Muzej USK-a,
- Izložbeni salon Muzeja USK-a,
- JU Zavod za zaštitu kulturnog naslijeđa,
- Kulturno umjetnička društva,
- Tamburaški orkestar ",
- Amatersko pozorište "Teatar mladih" Bihać,
- Udruženje likovnih umjetnika,
- Kino "Una" i druge.

Uticaj različitih kulturnih sadržaja se vrlo često zanemaruje i zapostavlja u razvoju i životu mladih ljudi u smislu oplemenjivanja njihove duhovnosti i kreativnosti. To se pokazuje naročito značajnim u sadašnjem trenutku deformacije kriterija i shvatanju da je svaki događaj sumnjivih estetskih i svakih drugih vrijednosti "kulturni događaj", dok zapravo podržava vrlo niske kulturne standarde i predstavlja kvazi kulturni događaj.

Istraživanja pokazuju da je zainteresovanost građana za navedene sadržaje vrlo neujednačena, a za neke manifestacije jako slaba a naročito je evidentno da je loša posjećenost mladih. Uzroci tih problema se naziru u niskom standardu stanovištva, niskom nivou kulturne svijesti kao i neprilagođenošću kulturnih programa i sadržaja stvarnim potrebama i senzibilitetu mladih. Potrebe mladih se na direktan način mogu zadovoljiti njihovim stalnim i značajnim uključivanjem u planiranje i organizovanje kulturnih manifestacija i svih drugih aktivnosti povezanih sa kulturom.

Realizacija dolje navedenih strateških ciljeva planira se organizovanije zadovoljenje kulturnih potreba mladih na području naše općine:

<i>Strateški cilj 1. Povećati broj i dostupnost kulturnih sadržaja za sve grupe mladih kao i nivo informisanosti mladih o sadržajima iz oblasti kulture</i>

<i>Strateški cilj 2. Snažnije promovirati i obezbijediti aktivno uključivanje mladih u kreiranje kulturne politike i kulturnih sadržaja u gradu</i>

<i>Strateški cilj 3. Uspostaviti posebnu budžetsku liniju za promociju i podršku mladih i talentiranih umjetnika iz različitih oblasti</i>
--

3.3 Sport i mladi

Prema Evropskoj povelji o sudjelovanju mladih na općinskom i regionalnom nivou , u dijelu koji se odnosi na politiku sporta, slobodnog vremena i društvenog života je naglašeno:

"Lokalni organi vlasti trebaju podržati organizirane društveno - kulturne aktivnosti koje vode udruženja i organizacije mladih, grupe mladih i centri zajednica, koje, zajedno sa porodicom i školom, ili poslovnim okruženjem , čine jedan od stubova društvene povezanosti u općini ili regionu; ovo je idealan "kanal" za učešće mladih i provođenje politike mladih u oblastima sporta, kulture, izrade rukotvorina i trgovine, umjetnosti i drugih formi kreativnosti i izražavanja , kao i u oblasti aktivnosti iz socijalnog domena."

Organizovanje i razvoj fizičke kulture i sporta na području Općine Bihać se odvija putem sportskih organizacija i sportskih zatvorenih i otvorenih objekata.

Grad Bihać raspolaže sa sportskom dvoranom, koja se pored organizovanja sportskih događaja i manifestacija koristi i za rekreaciju građana, održavanje koncerata i zabava i sl. Zatvorena sportska dvorana STENS-a ima oko 300 kvadrata i takođe služi za organizovanje niza sportskih događaja i aktivnosti. Pored STENS-a je otvoreno klizalište, dok bazen nije u upotrebi, osim novoootvorenog privatnog bazena.

U narednom periodu je za razvoj sporta i fizičke kulture potrebno izgraditi novu sportsku dvoranu, veću i funkcionalniju, zatvoreni bazen, obezbijediti sportske dvorane u prostorima škola i otvorene sportske terene u mjesnim zajednicama. Na području općine Bihać djeluju 62 sportska kluba registrovana u Sportskom savezu Bihać.

Generalno se može reći da se na području naše općine posvećuje pažnja razvoju sporta i zadovoljavanju ovih potreba mladih, ali je i dalje neophodno poduzimati određene aktivnosti da se sportski sadržaji na kvalitetniji način organiziraju i dalje razvijaju, u skladu sa mogućnostima i utvrđenim potrebama. Mladi nisu u dovoljnoj mjeri informirani o mogućnostima zadovoljavanja potreba u vezi sa korištenjem sportskih terena i posjećivanjem sportskih događaja i manifestacija. Ne smije se zanemariti dio populacije od 4 % mladih koji su izrazili svoje nezadovoljstvo stanjem u oblasti sporta i pokazali svoju nezainteresiranost, jer se može raditi upravo o grupi neprilagođene ili potencijalno destruktivne omladine, koja takođe mora biti obuhvaćena organiziranom društvenom zaštitom. Neophodno je kontinuirano educirati mlade o značaju sporta i sportskih aktivnosti, obezbjeđivati optimalnu informiranost mladih o ovim aktivnostima kroz sve medije (elektronske, printane i sl.), kontinuirano povećavati budžetska sredstva i usmjeravati ih prema razvoju sporta, obezbjeđujući resurse i vodeći računa o stvarnim potrebama i karakteristikama mladih.

Participacija mladih u sistemu odlučivanja i kreiranja slobodnih aktivnosti je nedovoljna i gotovo zanemariva. Mladi vrlo često nailaze na nepostojanje podrške u smislu prostora za obavljanje aktivnosti, nerazumijevanja i sl. Mnogi pokušaji samoorganiziranja mladih i pridonošenja lokalnoj zajednici svojim idejama, nakon početnog razdoblja entuzijazma, često propadaju.

Izvanastavne sportske aktivnosti učenika, najčešće se odvijaju u gradskim i školskim sportskim klubovima koji se uglavnom tretiraju kao temelj amaterskog i profesionalnog sporta. Iako je osnovna namjera organiziranja školskih sportskih klubova bila uključivanje što većeg broja učenika, danas izuzetno mali (čak i zanemariv) broj učenika sudjeluje u sportskim aktivnostima unutar škole. Trenutno se mogu detektirati slijedeći problemi:

- nedovoljna komunikaciju između lokalnih struktura i mladih ljudi,
- nedovoljna uključenost mladih u procese donošenja odluka povezanih sa sportom i organizovanjem slobodnog vremena,
- nedovoljno razvijeni mehanizmi društvene afirmacije i promocije mladih talentiranih sportista ,
- nedostatak multifunkcionalnih centara za mlade na lokalnoj razini,
- nepristupačnost velikih sportskih objekata neprofesionalnom sportu mladih,
- omasovljavanje sportskih aktivnosti i sadržaja još nije postignuto.

Razvoj sporta na području općine nije zanemaren ni u Strategiji razvoja Općine Bihać 2008 - 2013 godina, gdje je u okviru operativnog cilja: Razvoj kapaciteta za kulturu, sport i druge oblasti nevladinog sektora, predviđeno niz programa izgradnje, sanacije, modernizacije i opremanja sportskih objekata. Realizacija ovih ciljeva je potpuno u skladu sa potrebama mladih i mogu predstavljati osnovu za realizaciju ciljeva utvrđenih u Strategiji razvoja omladinske politike, u kojoj su utvrđeni slijedeći strateški ciljevi:

Strateški cilj 1. Organizovano i planski educirati mlade o značaju bavljenja sportom, sa naglaskom na poboljšanju kvaliteta života i kvalitetnog provođenja slobodnog vremena

Strateški cilj 2. Povećati dostupnost postojećih sportskih objekata i terena za sve grupe mladih, posebno onih sa posebnim potrebama i onih iz prigradskih i ruralnih područja

Strateški cilj 3. Povećati broj stručno osposobljenih kadrova za rad s mladima, uz stalno praćenje kvaliteta u vođenju sportskih klubova i organizacija

Strateški cilj 4. Organizovano podržavati mlade talentirane sportiste koji već pokazuju zapažene rezultate u oblasti kojom se bave, radi očuvanja motivacije, a obezbjeđivanjem prostora i osnovnih materijalnih uslova za njihov rad

3.4. Zdravstvena zaštita mladih

Mladima, kao ljudskim bićima, zagarantovana su sva prava, uključujući pravo na zdravstvenu zaštitu, putem različitih međunarodnih dokumenata koja su utemeljena na Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima. Prava mladih na zdravstvenu zaštitu su zagarantovana i drugim međunarodnim sporazumima.

Zdravstvena zaštita, odnosno prava mladih u okviru zdravstvenog sistema, su regulisana Zakonom o zdravstvenoj zaštiti koji obuhvata sve mlade osobe od 10-26 godina i prihvata kao neotuđivo pravo svake mlade osobe da razvije svoje individualne kapacitete u pogledu zdravlja do najviše moguće razine.

Svi mladi imaju pravo na ravnopravan pristup zdravstvenoj zaštiti bez obzira na spol, rasu, jezik, vjeru, seksualnu orijentaciju, naciju, političko ili drugo mišljenje, ili psihičko, fizičko i socijalno stanje. Sve zdravstvene usluge kao i nezdravstvene usluge za mlade moraju biti pristupačne, lako dostupne, povjerljive, besplatne, prihvatljive i kvalitetne, polazeći od holističke definicije zdravlja koje nije samo odsustvo bolesti nego i potpuno fizičko, mentalno i socijalno blagostanje. Pravo na zdravlje i zdravu životnu sredinu je osnovno ljudsko pravo, a zdravlje pojedinca i zajednice je briga društva, pa je zdravstvena djelatnost od posebnog društvenog značaja.

Osnovni cilj svake zdravstvene politike je unapređenje zdravlja svakog pojedinca, imajući u vidu da na zdravlje utiču socijalni, ekonomski i kulturni uslovi pod kojima ljudi žive i rade.

Zdravstvena zaštita u Bosni i Hercegovini je definisana i implementira se na nivou entiteta. Posljedice rata i još uvijek tekuće tranzicije ostavile su evidentnog traga na zdravlje svih građana BiH, pa i mladih ljudi, ali i na sistem njihovog zdravstvenog osiguranja.

Pristup mladima u pružanju zdravstvenih usluga u prvom redu se osigurava u institucijama primarne zdravstvene zaštite, a potom i na drugim nivoima, naročito u oblastima mentalnog zdravlja, nasilja, bolesti ovisnosti, seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava, spolno prenosivih infekcija i HIV/AIDS-a, hroničnih oboljenja ili u drugim segmentima, gdje se za to ukaže potreba.

Očuvanje i zaštita zdravlja mladih, a posebno u doba adolescencije je izazov i nalaže individualnu i društvenu odgovornost da bi svaka osoba, usvajajući zdrave stilove života, razvila svoje pune individualne kapacitete u zdravlju.

Promocija zdravih stilova života odvija se kroz obrazovanje, medije, nevladine organizacije i udruženja građana, zatim kroz javne kampanje, sportske i kulturne manifestacije. Problematika zdravlja mladih zahtijeva multidimensionalni i višesektorski pristup radi adekvatnog pristupa rješavanju problema, a briga o mladima i njihovom zdravlju predstavlja opšti interes cjelokupnog društva i jednu od prioritarnih oblasti za mobiliziranje svih dostupnih resursa.

Važan međunarodni dokument koji se bavi problematikom politika za mlade i konkretno zdravljem mladih je "Svjetski program za mlade" (Generalna skupština Ujedinjenih nacija, rezolucija 50/81, 1995), koji daje poseban osvrt na sve faktore koji utiču na zdravlje mladih.

Zdravstvena zaštita na području Općine Bihać se odvija u okviru Primarne zdravstvene zaštite sa specijalističkim službama i područnim ambulancama, te sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite. Primarna zdravstvena zaštita je organizovana kroz djelatnost Doma zdravlja Bihać, a sekundarna i tercijarna kroz djelatnost Kantonalne bolnice "Dr. Irfan Ljubijankić".

Iako se zdravstveno stanje populacije mladih ne može odvojiti od zdravstvenog stanja drugih skupina, ovaj oblik zdravstvene zaštite ima svoje specifičnosti.

U sklopu primarne zdravstvene zaštite mladima su na raspolaganju: specijalističke ambulante (ginekološka, stomatološka, oftalmološka, pulmološka, internistička...), opća i porodična ambulanta, Centar za mentalno zdravlje, fizijatrija sa rehabilitacijom, laboratorij i specijalistička dijagnostika. Posebno je potrebno istaći da je od 2003 godine, u saradnji sa UNFPA otvoren Prijateljski centar za mlade, koji je svojim radom isključivo usmjeren na zaštitu i unapređenje seksualnog i reproduktivnog zdravlja mladih.

Osnovni zadatak lokalne vlasti u oblasti zaštite zdravlja je preventivno djelovanje sa osnovnim ciljem očuvanja i unapređenja zdravlja putem ulaganja u infrastrukturu, održavanje higijene, poboljšanje komunalnih usluga, očuvanje zdrave životne sredine, te podizanje svijesti, naročito kod populacije mladih, o važnosti zdravih stilova života.

Općina Bihać je u proteklom periodu ovoj problematici posvećivala značajnu pažnju, što će i u narednom periodu biti dio aktivnosti, ali složenost i značaj problematike prevazilazi kompetencije lokalne zajednice i zahtijeva angažman resornih ministarstava prije svega, kao i svih ostalih subjekata.

Realizacija ciljeva iz Strategije razvoja Općine Bihać u vezi sa zaštitom zdravlja mladih će predstavljati osnovu za realizaciju ciljeva utvrđenih u Strategiji razvoja omladinske politike:

Strateški cilj 1. Promovirati zdrave stilove života i pozitivne društvene vrijednosti u urbanim i ruralnim područjima općine

Strateški cilj 2. Snažno podržavati preventivne programe koji imaju za cilj najšire shvaćenu zaštitu zdravlja mladih sa posebnim akcentom na socijalno patološke oblike ponašanja (nasilje među vršnjacima, maloljetničko prestupništvo, bolesti ovisnosti) i seksualno i reproduktivno zdravlje mladih

Strateški cilj 3. Povećati nivo iskorištenosti postojećeg prostora za organizovanje rada sa mladima u vezi sa zaštitom njihovog zdravlja (Centar za mentalno zdravlje, Centar za socijalni rad, područne ambulante i škole)

3.5 Zapošljavanje mladih

Sve analize nedvosmisleno govore da je nezaposlenost mladih jedan od najvećih problema u našem društvu, što se potvrđuje i našim anketiranjem. Složenost problema nezaposlenosti, nedostatak državne politike i kašnjenje sa reformama, naročito u oblasti obrazovanja, dovode mlade u izrazito nepovoljan položaj. Pregled situacije u BiH iz izvještaja Evropske komisije o napretku BiH u oblasti zapošljavanja i socijalne politike upravo pokazuje svu složenost stanja:

"Postignut je mali napredak u pogledu politika zapošljavanja. Nije utvrđen akcioni plan zapošljavanja na državnom nivou. Situacija na tržištu rada i dalje je zabrinjavajuća u cijeloj zemlji. Nema novih radnih mjesta koja bi absorbirala radnu snagu koja je u porastu. Stepenn zaposlenosti je na veoma niskom nivou. Nezaposlenost, koja je već izuzetno visoka, nastavlja rasti. Nezaposlenost mladih je preko 60 %, a najveći je dio onih koji su nezaposleni duži vremenski period ."

Isto tako, anketa o radnoj snazi (ARS), kao trenutno najpouzdaniji izvor o nezaposlenosti mladih ukazuje na to da velika većina nezaposlenih osoba ima srednješkolsko obrazovanje (69,9 %) ili niže. 26,1 % su osobe sa osnovnim obrazovanjem. Samo 4,1 % osoba je završilo višu školu ili visoko obrazovanje (Agencija za statistiku BiH. Anketa o radnoj snazi ARS 2007).

Neki od problema koji se javljaju u oblasti zapošljavanja su:

- Nepostojanje strateškog okvira, državne politike za zapošljavanje mladih, mehanizama i tijela nadležnih za ova pitanja;
- Slaba saradnja svih relevantnih učesnika u ovoj oblasti, na pojedinim nivoma vlasti i u lokalnim zajednicama, odnosno neiskorištenost postojećih resursa i kapaciteta;
- Slaba veza između obrazovanja i tržišta rada,
- Nedostatak, u nastavnim planovima i programima modernih, interaktivnih metodologija i sadržaja za razvijanje poduzetničkog duha i posebnih vještina;
- Nedovoljna priznatost prakse, volonterskog rada i stažiranja, kao formi za sticanje radnog iskustva;
- Nedostatak koherentnog pristupa za razvoj poduzetništva kod mladih;
- Manjak stručne profesionalne orijentacije u školama i nedostatak informiranja o opcijama;
- Spora reforma visokog obrazovanja,

- Nedovoljno stipendiranje i kreditiranje studenata i nadarenih, kao i neprilagođenost interesima zajednice;
- Neinformiranost mladih o mogućnostima zapošljavanja i pokretanja biznisa, o različitim postojećim programima;
- Nedovoljno angažiranje mladih u politici i uopće u društvu

Procjena stanja zapošljavanja mladih se zasniva na objektivnim indikatorima dobijenim anketnim istraživanjem na populaciji mladih u Općini Bihać, te kvalitativnim podacima prikupljenim putem „javnog dijaloga“ sa pomenutom populacijom i na osnovu drugih relevantnih informacija.

Prema podacima iz Izvještaja o radu JU Služba za zapošljavanje USK-a, odnosno Biroa rada Bihać za april mjesec 2010 godine, evidentirana nezaposlenost u općini Bihać je iznosila 9.037 lica sa tada utvrđenom blagom tendencijom pada u odnosu na predhodni mjesec. Preko 50% nezaposlenih su osobe ženskog pola.

Uočljiv je veliki broj nezaposlenih diplomiranih pravnika i ekonomista u odnosu na ostala zanimanja (131 nezaposleni dipl. ekonomista, 118 nezaposlenih dipl.pravnika, 40 nezaposlenih profesora različitih smjerova itd.)

Analizirajući odnos broja zaposlenih prema broju ukupno prisutnog stanovništva evidentno je da se izuzetno loše stanje u ovoj oblasti vrlo sporo mijenja. U cilju smanjivanja nezaposlenosti mladih i njihovog osamostaljivanja neophodna su planirana i dugoročna rješenja cijele lokalne zajednice usklađena sa Strategijom razvoja Općine Bihać i drugim strategijama regionalnog razvoja.

U Strategiji razvoja Općine Bihać se u okviru dijela označenog kao operativni cilj 1: Razvijen sektor poduzetništva, predviđa realizacija niza programa i projekata, a u Strategiji razvoja omladinske politike na području Općine Bihać, utvrđuju su slijedeći strateški ciljevi:

Strateški cilj 1. Stvaranje uslova za jačanje omladinskog poduzetništva i zapošljavanja mladih kroz pružanje finansijskih i nefinansijskih oblika podrške (olakšati proces registracije biznisa, kreditna podrška, programi obuke, dokvalifikacije i mentorstva, itd.)

Strateški cilj 2. Povećati nivo informiranosti mladih o aktivnom pronalaženju posla, o potrebama tržišta rada, odabiru zanimanja, zakonskim procedurama i svojim pravima)

Strateški cilj 3. Organizovati edukaciju mladih o korištenju novih tehnologija u pronalaženju posla (internet, info portali, tehnike prezentacije, strani jezici, pisanje projekata, pisanje CV-a i drugo), sa posebnim akcentom na mlade u ruralnim i prigradskim područjima

3.6. Socijalna politika prema mladima

Socijalna politika je organizirana djelatnost države i drugih društvenih činioca kojoj je cilj prevladavanje socijalnih rizika, pomoć siromašnim i isključenim pojedincima i socijalnim grupama, ujednačavanje životnih šansi, te općenito, unapređivanje socijalne dobrobiti građana. Instrumenti socijalne politike su zakoni i drugi propisi, kao i razni programi i mjere za njenu praktičnu primjenu. (Puljiz, 2005.).

Provođenje socijalne politike se realizira preko slijedećih osnovnih instrumenata ili oblasti:

- zakonska regulativa,
- novčana davanja, odnosno naknade kojima država nastoji spriječiti nastupanje nepovoljne socijalne situacije,
- pružanja usluga i to kroz zdravstvenu zaštitu, obrazovanje, stambenu politiku, politiku zapošljavanja, institucionalnu zaštitu, zbrinjavanje djece i slično.

JU Centar za socijalni rad Bihać je ustanova socijalne zaštite sa javnim ovlaštenjima koja obavlja osnovne djelatnosti kao što su neposredni oblici socijalne, dječije i porodične zaštite, te starateljstva. Socijalna zaštita obuhvaća lica koja se nalaze u stanju socijalne potrebe, a posebno maloljetnike bez roditeljskog staranja, lica ometena u psihičkom i fizičkom razvoju, kako maloljetna tako i punoljetna, te materijalno neobezbijeđena i za rad nesposobna lica bez porodičnog staraoca, civilne žrtve rata i lica kojima je zbog posebnih okolnosti potrebna socijalna zaštita.

Od niza spomenutih prava koja se ostvaruju u skladu sa propisanim zakonskim i podzakonskim aktima nijedno se ne može izdvojiti kao pravo koje se isključivo tiče mladih. Većina prava koja građani ostvaruju u JU Centar za socijalni rad Bihać mogu biti i prava mladih. JU Centar za socijalni rad nema sistematizacijom predviđen referat koji bi bio isključivo vezan za rad sa problemima djece i omladine, njihove potrebe se zadovoljavaju u sklopu postojećih referata, a naročito referata maloljetničko prestupništvo, zaštita djece iz poremećenih bračnih i izvanbračnih porodica, zaštita djece bez roditeljskog staranja, zaštita djece i omladine sa posebnim potrebama, te kroz referat zaštita porodice sa djecom i majki za vrijeme trudnoće, porođaja i njege djeteta.

Znatan izvor problema djece i omladine sa kojima se susreću zaposleni u svom svakodnevnom radu jeste alkoholizam roditelja, jer djeca iz takvih porodica pripadaju rizičnoj skupini djece kojima je neohodna društvena zaštita i pomoć. U Kantonalnoj bolnici “Dr I. Ljubijankić” ne postoji odjel za odvikavanje i liječenje, a jedina bolnica koja pruža mogućnost odvikavanja nalazi se u Sarajevu i ima 5 kreveta na raspolaganju.

Drugi važan segment u radu sa djecom i omladinom jeste i stručna edukacija i dodatno doškolovanje kadra kako bi se na najadekvatniji način pristupilo osmišljavanju programa rada i pružanja usluga pojedincu – naročito djeci i mladima.

Dodatni problem rada stručnih radnika je i nedostatak porodičnog i bračnog savjetovišta kao i savjetovišta za djecu i omladinu, koji bi upotpunili rad sa djecom i mladima te imali značajnu preventivnu ulogu u nastajanju različitih oblika disfunkcionalnosti, bolesti ovisnosti i drugih socijalno patoloških pojava.

Nedostatak adekvatnih ustanova za smještaj djece asocijalnog ponašanja ili djece koja su u sukobu sa zakonom dodatni su problem u pokušaju iznalaženja rješenja situacije u kojoj se takvi maloljetnici nađu.

Određene oblike socijalne zaštite na području općine provodi i općinska organizacija Crvenog križa kao vladina humanitarna organizacija koja dio sredstava za rad dobiva iz budžeta Općine. Na području općine postoje i dva objekta u sastavu JU Socijalno pedagoške životne zajednice u koja su smještene djeca bez roditeljskog staranja čiji je osnivač i financijer Kanton. U naselju Kulen Vakuf, općina Bihać egzistira i ustanova “Duga” u kojoj se nalaze djeca bez roditeljskog staranja predškolskog uzrasta čiji rad financiraju strani i domaći financijeri, te povremeno općina. Nekoliko nevladinih organizacija također je aktivno u pružanju usluga socijalne zaštite.

U istraživanju potreba mladih njihovim anketiranjem na području općine Bihać se došlo do podataka koji pokazuju koliko su mladi zapravo nezadovoljni socijalnom situacijom u svojoj lokalnoj zajednici.

Pri tome treba imati na umu da prilikom kreiranja plana socijalne politike prema mladima u Bihaću treba voditi računa i o principima na kojima počiva socijalna politika: jednak tretman različitih grupa i smanjenje siromaštva, nejednakosti, marginalizacije, stavljanje klijenta u centar pažnje, razvoj partnerstva u zajednici, umrežavanje, samoodrživost i slično.

U Strategiji razvoja Općine Bihać 2008 - 2013 godine u okviru strateškog cilja 4. predviđene su mjere za unapređenja socijalne zaštite, dok su u Strategiji razvoja omladinske politike na području Općine Bihać, utvrđeni slijedeći strateški ciljevi:

Strateški cilj 1. Jačati politiku najšire shvaćene socijalne uključenosti mladih kroz projekte namijenjene socijalno isključenim i ranjivim kategorijama mladih (siromašni i nezaposleni mladi, oni sa posebnim potrebama i iz disfunkcionalnih porodica, mladi koji pripadaju manjinskim grupama, mladi ženskog spola, oni drugačije socijalne orijentacije, bolesni i na druge načine isključeni itd.)

Strateški cilj 2. Formirati Savjetovalište za bračne i porodične probleme koje bi se bavilo informisanjem, edukacijom, savjetodavnim i drugim oblicima stručnog rada na rješavanju problema koji nastaju u porodici i braku, sa posebnim akcentom na probleme mladih (savjetovanje, oblici psihoterapije, grupni rad, informisanje i edukacija,

Strateški cilj 3. Organizovano i planski unaprijediti saradnju svih subjekata koji se bave socijalnom problematikom prema mladima (općinski organ uprave sa odgovarajućim službama, Centar za socijalni rad, nevladine organizacije, mjesne zajednice, privatni sektor i druge javne institucije)

3.7. Informisanje, mobilnost i aktivno sudjelovanje mladih u društvu

U složenim društvima i u integriranoj Evropi koja nudi mnoge izazove i mogućnosti, aktivno sudjelovanje u društvu se ne može zamisliti bez pristupa informacijama i najšireg shvaćenog informisanja.

Poštivanje demokratije, ljudskih prava i osnovnih sloboda implicira pravo svih mladih ljudi da imaju pristup kompletnim, objektivnim, razumljivim i pouzdanim informacijama za sva njihova pitanja i potrebe. Pravo na informiranje (evropski termin za ovu djelatnost je „omladinski informativni rad“) je prepoznato u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima, Konvenciji o pravima djeteta, Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, te u Preporuci Vijeća Europe koja se tiče informiranja i savjetovanja mladih u Evropi.

Vlasti na lokalnom nivou trebaju imati posebne instrumente i načine za informiranje mladih, što je na neki način i obaveza na osnovu domaće legislative poput Zakona o slobodi pristupa informacijama, te evropskih dokumenata:

- Evropske povelja o informiranju mladih (ERIYCA 2004.),
- Evropska povelja o učešću mladih u životu na općinskom i regionalnom nivou (CoE 2003.),
Zajednički ciljevi za participaciju i informiranje mladih (Europska unija 2003.)

Kada se u evropskoj praksi govori o informisanju mladih na lokalnom nivou imaju se u vidu "generalne ili opšte informacije za mlade", što praktično znači sve informacije koje interesiraju mlade. Najčešće se informacije za mlade kategoriziraju u nekoliko oblasti:

- Obrazovanje (npr. univerziteti, stipendije, studentski smještaj, stručno obrazovanje i sl.);
- Posao (kontakti svih relevantnih institucija za zapošljavanje i razvoj poduzetništva, konkursi za posao, o najvažnijim zakonskim regulativama, aktuelnim programima o poduzetništvu i dr.);
- Prava (informacije iz oblasti ljudskih prava, institucije, kontakti, literatura);
- Mladi (o položaju mladih, istraživanjima, statistike);
- Država i mladi (o vladinim strukturama za pitanja mladih, o političkom sistemu, nadležnostima, kontakti);
- Zdravlje (o institucijama, programima i servisima koje se bave zdravljem, zdravim životom, seksualnim i reproduktivnim zdravljem mladih i sl.);
- Slobodno vrijeme (o svim servisima, programima na lokalnom nivou za slobodno vrijeme mladih, kao i na višim nivoima, o europskim mogućnostima, volontiranju, putovanjima, kulturnim aktivnostima);
- Organizacije (o različitim organizacijama mladih i mrežama, o načinima kako se organizirati, registrirati omladinsku organizaciju, ko može pomoći, baza podataka);
- Informiranje (o medijima i medijskim projektima za informiranje mladih, korisnim web stranicama, časopisima, TV i radio emisijama i sl.);
- Praktičan život (kuća, banka, finansijske institucije, drugi servisi).

U Evropskoj povelji o učešću mladih u životu na općinskom i regionalnom nivou (poglavlje II-8, član 54.) se navodi da je aktivan i neovisan nevladin sektor najbitniji elemenat jednog suštinski demokratskog društva koji olakšava građanima redovnu uključenost i uticaj na odluke i akcije. Zbog toga je od iznimnog značaja da mladi ljudi budu informisani, ohrabreni i podržani u učešću u društvenom životu u svojim zajednicama.

Evropska povelja o učešću mladih u životu na općinskom i regionalnom nivou u dijelu I-5., članovi 13-15 govori da je lokalna vlast dužna podržati grupe mladih (omladinski radnici, studenti ili volonteri) i projekte NVO-a koje favoriziraju mobilnost mladih, kako odlazaka mladih iz BiH u inostranstvo, tako i organiziranja različitih aktivnosti uz učešće mladih iz inostranstva (seminari, kampovi, radionice i sl.). Posebno treba imati u vidu da su u seoskim područjima mobilnost i prijevoz neophodne pretpostavke kvalitetnog života.

Što se tiče političke participacije mladih, njihova uključenost je vrlo skromna, a broj omladinskih predstavnika u zakonodavnoj, a posebno u izvršnoj vlasti na svim nivoima jedan je od najnižih u Evropi.

Odgovori dobijeni anketiranjem na području naše općine i njihova analiza nedvosmisleno pokazuju da mladi nisu uključeni ni u rad nevladinog sektora, jer je 87 % ispitanih izjavilo da nije organizovano kroz neki oblik takvog rada. Može se zaključiti da 78 % mladih iz uzorka nije politički organizovano i da 87 % mladih nije ni na koji drugi način angažirano u projekte i aktivnosti, što pokazuje značajnu marginalizaciju mladih ljudi.

I analiza odgovora na druga pitanja iz ankete ukazuje na nedovoljnu organiziranost i informisanost mladih ljudi na području naše općine.

Aktivno učešće mladih u akcijama i donošenju odluka na lokalnom nivou je od ogromnog značaja ako želimo graditi demokratsko i prosperitetno društvo, a lokalne vlasti, koje su najbliže mladoj osobi, imaju bitnu ulogu u promoviranju njihovog učešća. Mladi ljudi ne trebaju samo saznavati i učiti o demokraciji, nego moraju imati priliku da aktivno učestvuju u oblikovanju akcija i promjena.

Općina Bihać čini napore da se mladi uključe u život lokalne zajednice, da su informirani na primjeren način i uključeni u aktivnosti koje podrazumijevaju upoznavanje sa mladima iz bližeg i daljeg okruženja. Sve posljedice tranzicije i opšta slika u vezi sa socijalno- ekonomskom situacijom i trenutnom recesijom negativno se odražava i na položaj mladih ljudi kao dijela društvene zajednice.

Evropska povelja o učešću mladih u životu na općinskom i regionalnom nivou jasno preporučuje da učešće mladih mora postati dio globalne politike, da svi oblici učestvovanja u javnom životu moraju biti usklađeni sa potrebama mladih i da se moraju primjenjivati na mlade ljude bez bilo kakvog oblika diskriminacije.

Strateškim planom razvoja Općine Bihać predviđeni su programi za unapređenje položaja mladih i NVO, čija realizacija sigurno znači efikasnije uključivanje mladih u život lokalne zajednice. U Strategiji razvoja omladinske politike na području Općine Bihać, a u vezi sa informisanjem i mijenjanjem položaja mladih na području naše općine, utvrđeni su slijedeći strateški ciljevi:

Strateški cilj 1. Otvoriti Centar za mlade Bihać sa funkcijom središnjeg informativnog centra, internet kluba, prostora za neformalno obrazovanje, omladinska udruženja, volontere, zabavne, kulturne i edukativne sadržaje

Strateški cilj 2. Osnovati Forum mladih Općine Bihać kao registrirane nevladine organizacije više partnerskih omladinskih organizacija i vijeća učenika, što treba da predstavlja most između mladih i lokalne zajednice

Strateški cilj 3. Povećati stepen informisanosti i mobilnosti mladih

4. LISTA STRATEŠKIH CILJEVA PO OBLASTIMA

4.1 OBRAZOVANJE MLADIH	STRATEŠKI CILJEVI	ŽELJENI REZULTATI	GODIŠNJI TROŠKOVI	NOSIOCI REALIZACIJE
STRATEŠKI CILJ 1.	<i>Promovirati i razvijati oblike neformalnog obrazovanja mladih snažnom podrškom omladinskih organizacija i obrazovnih institucija koje imaju za cilj neformalno obrazovanje, uspostavljajući standarde kvaliteta</i>	Mladi zadovoljni kvalitetom i oblicima neformalnog obrazovanja, Dostupan katalog neformalnih programa, Mladi sami određuju i učestvuju u kreiranju tih sadržaja, Mladi razmjenjuju iskustva s drugim mladim ljudima koji dolaze iz drugih općina i regija	10.000,00 KM	Služba za društvene djelatnosti i mlade, direktori škola i nevladine organizacije
STRATEŠKI CILJ 2.	<i>Smanjiti elemente socijalne isključenosti određenih grupa mladih (manjinskih grupa a posebno Roma, povratnika, mladih sa nekim stepenom invalidnosti, sa poremećajima u ponašanju, mladih ženskog pola, onih koji su napustili školovanje itd.)</i>	Svi mladi se u svojim školama osjećaju sigurno i prihvaćeno, Razvijene su podsticajne mjere za socijalno isključene grupe mladih, Primjenjuje se Zakon o ravnopravnosti spolova i drugi	10.000,00 KM	Služba za društvene djelatnosti i mlade, direktori škola i nevladine organizacije
STRATEŠKI CILJ 3.	<i>Povećati nivo opremljenosti i obezbijediti veću dostupnost prostora u školskim objektima za zadovoljavanje potreba mladih i organizovanje vannastavnih aktivnosti, prilagoditi škole potrebama djece</i>	Stvoreni uslovi za realizaciju vannastavnih aktivnosti, Utvrđena evidencija svih vannastavnih aktivnosti u osnovnim i srednjim školama, Vannastavne aktivnosti su organizovane na fleksibilniji način, Postignuta bolja materijalna i kadrovska opremljenost škola	30.000,00 KM	Služba za društvene djelatnosti i mlade, direktori škola i nevladine organizacije

4.2.KULTURA I MLADI	STRATEŠKI CILJEVI	ŽELJENI REZULTATI	GODIŠNJI TROŠKOVI	NOSIOCI REALIZACIJE
STRATEŠKI CILJ 1.	<i>Povećati broj i dostupnost kulturnih sadržaja za sve grupe mladih kao i nivo informisanosti mladih o sadržajima iz oblasti kulture</i>	<i>Mladi samostalno organizuju izložbe... Povećana zainteresiranost mladih za kulturna događanja u gradu, Postojeće prostorne kapacitete mladi nesmetano koriste, Svi kulturni događaji visokog estetskog nivoa i u funkciji podizanja estetskih kriterija, Talentirani mladi se posebno podstiču</i>	<i>30.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade, Javne ustanove iz oblasti kulture, direktori škola i nevladine organizacije</i>
STRATEŠKI CILJ 2.	<i>Snažnije promovirati i obezbijediti aktivno uključivanje mladih u kreiranje kulturne politike i kulturnih sadržaja u gradu</i>	<i>Mladi direktno i ravnopravno učestvuju u kreiranju i izboru kulturnih sadržaja u gradu, dio su koordinacionih tijela, odbora, žirija i sl.</i>	<i>5.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade, Javne ustanove iz oblasti kulture i nevladine organizacije</i>
STRATEŠKI CILJ 3.	<i>Uspostaviti posebnu budžetsku liniju za promociju i podršku mladih i talentiranih umjetnika iz različitih oblasti</i>	<i>Uspostavljena stalna budžetska linija za kulturne potrebe mladih,</i>	<i>20.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade, Komisija za obrazovanje, kulturu, sport i mlade Općinskog vijeća</i>

4.3.SPORT I MLADI	STRATEŠKI CILJEVI	ŽELJENI REZULTATI	GODIŠNJI TROŠKOVI	NOSIOCI REALIZACIJE
STRATEŠKI CILJ 1.	<i>Organizovano i planski educirati mlade o značaju bavljenja sportom, sa naglaskom na poboljšanju kvaliteta života i kvalitetnog provođenja slobodnog vremena</i>	<i>Razvijena svijest o značaju sporta, Svoje slobodno vrijeme mladi masovno provode na sportskim terenima, Stalna budžetska linija za sportske potrebe mladih se stalno povećava u skladu sa potrebama mladih,</i>	<i>50.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade, Komisija za obrazovanje, kulturu, sport i mlade Općinskog vijeća i nevladine organizacije</i>
STRATEŠKI CILJ 2.	<i>Povećati dostupnost postojećih sportskih objekata i terena za sve grupe mladih, posebno onih sa posebnim potrebama i onih iz prigradskih i ruralnih područja</i>	<i>Sportske dvorane i svi prostori su uvijek maksimalno iskorišteni,</i>	<i>10.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade, Javne ustanove iz oblasti sporta, sportska udruženja i nevladine organizacije</i>
STRATEŠKI CILJ 3.	<i>Povećati broj stručno osposobljenih kadrova za rad s mladima, uz stalno praćenje kvaliteta u vođenju sportskih klubova i organizacija</i>	<i>Stručni kadar zadovoljava potrebe i interese mladih,</i>	<i>30.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade, sportska udruženja, direktori škola i nevladine organizacije</i>
STRATEŠKI CILJ 4.	<i>Organizovano i snažnije podržavati mlade talentirane sportiste koji već pokazuju zapažene rezultate u oblasti kojom se bave, radi očuvanja motivacije, a obezbjeđivanjem prostora i osnovnih materijalnih uslova za njihov rad</i>	<i>Talentirani mladi ljudi se osjećaju sigurno jer znaju da imaju podršku svoje lokalne zajednice u svakom pogledu,</i>	<i>20.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade, Komisija za obrazovanje, kulturu, sport i mlade Općinskog vijeća i nevladine organizacije</i>

4.4 ZDRAVSTVENA ZAŠTITA MLADIH	STRATEŠKI CILJEVI	ŽELJENI REZULTATI	GODIŠNJI TROŠKOVI	NOSIOCI REALIZACIJE
STRATEŠKI CILJ 1.	<i>Promovirati zdrave stilove života i pozitivne društvene vrijednosti u urbanim i ruralnim područjima općine</i>	<i>Povećana svijest o značaju zdravih stilova života, Postoje utvrđeni indikatori za praćenje stanja u vezi zdravlja mladih,</i>	<i>10.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade, ZU Dom zdravlja i nevladine organizacije</i>
STRATEŠKI CILJ 2.	<i>Snažno podržavati preventivne programe koji imaju za cilj najšire shvaćenu zaštitu zdravlja mladih sa posebnim akcentom na socijalno patološke oblike ponašanja (nasilje među vršnjacima, maloljetničko prestupništvo, bolesti ovisnosti) i seksualno i reproduktivno zdravlje mladih</i>	<i>Broj programa za zaštitu zdravlja mladih i njihovu edukaciju je znatno povećan u odnosu na raniji period, Preventivni programi su stalna aktivnost, Mladi su na njima prilagođen način isformisani o o HIV/AIDS infekciji i drugim bolestima,</i>	<i>20.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade, ZU Dom zdravlja i nevladine organizacije</i>
STRATEŠKI CILJ 3.	<i>Povećati nivo iskorištenosti postojećeg prostora za organizovanje rada sa mladima u vezi sa zaštitom njihovog zdravlja (Centar za mentalno zdravlje, Centar za socijalni rad, područne ambulante i škole)</i>	<i>Centar za mentalno zdravlje je kadrovski i prostorno odgovarajuće mjesto za istraživanja zdravstvenih potreba mladih, praćenja stanja i iniciranja adekvatnih mjera, Pri Cerntru za socijalni rad postoji Savjetovalište za bračne i porodične probleme i posebnim odjelom za savjetovanje i rad sa mladima,</i>	<i>30.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade, ZU Dom zdravlja i nevladine organizacije</i>

4.5. ZAPOŠLJAVANJE MLADIH	STRATEŠKI CILJEVI	ŽELJENI REZULTATI	GODIŠNJI TROŠKOVI	NOSIOCI REALIZACIJE
STRATEŠKI CILJ 1.	<i>Stvaranje uslova za jačanje omladinskog poduzetništva i zapošljavanja mladih kroz pružanje finansijskih i nefinansijskih oblika podrške (olakšati proces registracije biznisa, kreditna podrška, programi obuke, dokvalifikacije i mentorstva, itd.)</i>	<i>Uspostavljena posebna budžetska linija za financiranje omladinskih organizaciju od interesa za lokalnu zajednicu, Uspostavljena posebna budžetska linija za financiranje projekata mladih, Mladi pokreću vlastite male poslove bez mnogo čekanja i na jednostavan način, Na evidenciji nezaposlenih je manji broj mladih, Postoje programi za podsticanje zapošljavanja,</i>	<i>100.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade, Komisija za obrazovanje, nauku, kulturu, sport i mlade Općinskog vijeća, omladinske organizacije i druge nevladine organizacije</i>
STRATEŠKI CILJ 2.	<i>Povećati nivo informiranosti mladih o aktivnom pronalaženju posla, o potrebama tržišta rada, odabiru zanimanja, zakonskim procedurama i svojim pravima</i>	<i>Obrazovanje i tržište rada su usko povezani, Mladi imaju tačne podatke o potrebnim zanimanjima, Razvijena profesionalna orijentacija,</i>	<i>10.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade, omladinske organizacije i druge nevladine organizacije</i>
STRATEŠKI CILJ 3.	<i>Organizovati edukaciju mladih o korištenju novih tehnologija u pronalaženju posla (internet, info portali, tehnike prezentacije, strani jezici, pisanje projekata, pisanje CV-a i drugo), sa posebnim akcentom na mlade u ruralnim i prigradskim područjima</i>	<i>Viši nivo informatičke pismenosti, Organizovana stalna edukacija mladih,</i>	<i>10.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade, direktori škola, omladinske organizacije i druge nevladine organizacije</i>

4.6 SOCIJALNA POLITIKA PREMA MLADIMA	STRATEŠKI CILJEVI	ŽELJENI REZULTATI	GODIŠNJI TROŠKOVI	NOSIOCI REALIZACIJE
STRATEŠKI CILJ 1.	<i>Jačati politiku najšire shvaćene socijalne uključenosti mladih kroz projekte namijenjene socijalno isključenim i ranjivim kategorijama mladih (siromašni i nezaposleni mladi, oni sa posebnim potrebama i iz disfunkcionalnih porodica, mladi koji pripadaju manjinskim grupama, posebno Romi, mladi ženskog spola, oni drugačije socijalne orijentacije, bolesni i na druge načine isključeni mladi ljudi)</i>	<i>Nivo isključenosti je sveden na najmanju moguću mjeru, Mladi imaju više znanja i informacija o oblicima i manifestacijama socijalne isključenosti, Volonterski rad je organizovan i vrlo cijenjen,</i>	<i>30.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade, JU Centar za socijalni rad, direktori škola, omladinske organizacije i druge nevladine organizacije</i>
STRATEŠKI CILJ 2.	<i>Formirati Savjetovališta za bračne i porodične probleme koje bi se bavilo informisanjem, edukacijom, savjetodavnim i drugim oblicima stručnog rada na rješavanju problema koji nastaju u porodici i braku, sa posebnim akcentom na probleme mladih (savjetovanje, oblici psihoterapije, grupni rad, informisanje i edukacija,</i>	<i>Otvoreno Savjetovalište za bračne i porodične probleme,</i>	<i>200.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade, Komisija za obrazovanje, nauku, kulturu, sport i mlade Općinskog vijeća, JU Centar za socijalni rad i nevladine organizacije</i>
STRATEŠKI CILJ 3.	<i>Organizovano i planski unaprijediti saradnju svih subjekata koji se bave socijalnom problematikom prema</i>	<i>Uspostavljeni su stalni oblici i protokoli saradnje,</i>	<i>10.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade</i>

	<i>mladima (općinski organ uprave sa odgovarajućim službama, Centar za socijalni rad, nevladine organizacije, mjesne zajednice, privatni sektor i druge javne institucije)</i>			<i>zajedno sa svim drugim ustanovama, organizacijama i drugima koji se bave socijalnim problemima mladih</i>
--	--	--	--	--

4.7. INFORMISANJE, MOBILNOST I AKTIVNO SUDJELOVANJE MLADIH U DRUŠTVU	STRATEŠKI CILJEVI	ŽELJENI REZULTATI	GODIŠNJI TROŠKOV I	NOSIOCI REALIZACIJE
STRATEŠKI CILJ 1.	<i>Otvoriti Centar za mlade Bihać sa funkcijom središnjeg informativnog centra, internet kluba, prostora za neformalno obrazovanje, omladinska udruženja, volontere, zabavne, kulturne i edukativne sadržaje</i>	<i>OTVOREN CENTAR ZA MLADE BIHAĆ</i>	<i>200.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade, Komisija za obrazovanje, nauku, kulturu, sport i mlade Općinskog vijeća, omladinske organizacije i drugi</i>
STRATEŠKI CILJ 2.	<i>Osnovati Forum mladih Općine Bihać kao registrirane nevladine organizacije više partnerskih omladinskih organizacija i vijeća učenika, što treba da predstavlja most između mladih i lokalne zajednice</i>	<i>Osnovan Forum mladih Bihaća,</i>	<i>20.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade, Komisija za obrazovanje, nauku, kulturu, sport i mlade Općinskog vijeća,</i>

				<i>direktori škola i nevladine organizacije</i>
STRATEŠKI CILJ 3.	<i>Povećati stepen informisanosti i mobilnosti mladih</i>	<i>Postoji nekoliko Info deskova na području grada za sveobuhvatno informisanje mladih, Općina Bihać je poznata po visoko razvijenom volonterskom radu mladih i razmjeni volontera u međunarodnim programima,</i>	<i>50.000,00 KM</i>	<i>Služba za društvene djelatnosti i mlade, Komisija za obrazovanje, nauku, kulturu, sport i mlade Općinskog vijeća, direktori škola i nevladine organizacije</i>

**5. PREPORUKE ZA REALIZACIJU STRATEGIJE RAZVOJA
OMLADINSKE POLITIKE NA PODRUČJU OPĆINE BIHAĆ
2010 - 2015 GODINA**

1. Štampanje i publikovanje dokumenta,

Nosilac aktivnosti: Služba za društvene djelatnosti i mlade
Vrijeme: septembar 2010. godine

**2. Formiranje Radnog tijela za realizaciju Strategije razvoja omladinske
Politike na području Općine Bihać**

Nosilac aktivnosti: Općinski načelnik
Vrijeme: septembar 2010. godine

**3. Donošenje operativnih planova na godišnjem nivou za svaku oblast
djelovanja mladih, koji se razmatraju i usvajaju na sjednici Općinskog
vijeća na prijedlog općinskog načelnika**

Nosilac aktivnosti: Služba za društvene djelatnosti i mlade
Vrijeme: decembar 2010. godine za narednu godinu

**4. Služba za društvene djelatnosti i mlade će pratiti i analizirati
realizaciju aktivnosti iz operativnog plana i godišnje izvještavati Općinsko
vijeće Općine Bihać**

Nosilac aktivnosti : Služba za društvene djelatnosti i mlade
Vrijeme: godišnje

**5. Kontinuirano informisanje javnosti o stepenu provođenja aktivnosti,
eventualnim teškoćama i mjerama koje se preduzimaju za postizanje
utvrđenih strateških ciljeva**

Nosilac aktivnosti: Služba za društvene djelatnosti i mlade
Vrijeme: kontinuirano

OPĆINSKI NAČELNIK:

Dr.sci. Hamdija Lipovača

